ආඛ්‍යාත පදය

ĂKHYÁTA PADA

———xoox———

EDITED BY

DODAMPAHALA SUMANGALA PRIEST

PUPIL OF

THE VEN'BLE H. SUMANGALA

HIGH PRIEST OF ADAM'S PEAK, &c.

———*.o.*———

PUBLISHED BY

DON ANDRAYAS DESANAYAKA

APPOOHAMY.

———:xo:x———

AT THE

LANKABHINAWA VISSRUTA PRINTING OFFICE.

COLOMBO.

1889.

ආඛ්‍යාතපදය.

—— X:0:X ——

මෙනමින් යුත් මාහැඟි ප්‍රකරණය මිට අවුරුදු (100) සිය යකට පමණ පූර්වකාලයෙහි වැලිවිට පිණ්ඩපාතික සරණංකර සඞ්ඝරාජ මහාස්ථවිරපාදයන්වහන්සේගේ ශිෂ්‍යවූ වෑගොඩ ස්ථවිරයන්වහන්සේ විසින් ආඛ්‍යාතනමැති සාගරයාගේ තීරප්‍රාප්තවීම්සඞ්ඛ්‍යාත සුඛාවබෝධයට යෝග්‍යවූ පරිද්දෙන් බාලාවතාර රූපසිද්ධි කච්චායන පයෝගසිද්ධි ආදි මහාව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථයන් ආශ්‍රයකොට ශබ්දශාස්ත්‍රාදිග්‍රහණාභිලාෂී ආධුනිකයන්ගේ අභිමතාර්ථසිද්ධිය පිණිස මාගධී ව්‍යාකරණයෙහි දුරවබෝධවූ ආඛ්‍යාතපදමාලාවන් විස්තරකොට යොදා මනොහර කොට සාදනලද්දකි.

මෙම ග්‍රන්ථකර්තෘවූ ස්ථවිරයන්වහන්සේ මාගධසංස්කෘතාදි නානාශාස්ත්‍ර විජානනයෙහි ප්‍රවීණයෙක්ව විසූබැව් සිතිය හැක්කේය.

මෙම ප්‍රකරණය මෙපමණ කලක් අව්‍යක්තලේඛකපාඨකයන්ගේ ප්‍රමාදයෙන් ජනිතදෝෂයන්ගෙන් ආකූලව තිබුනුහෙයින් විද්‍යෝදයපරිවෙණාධිපති ආචාර්ය ශ්‍රී සුමඞ්ගලාභිධාන නායකස්ථවිරස්වාමිපාදයන්වහන්සේගේ ශිෂ්‍යවූ ගල්කන්දේ විහාරවාසී දෙඬම්පහල ඤාණමඞ්ගල නමැති මාවිසින් සංශෝධක නායකස්ථවිරස්වාමිපාදයන්වහන්සේගෙන් සහ දොන් අන්දිරිස් ද සිල්වා බටුවන්තුඩාවේ පණ්ඩිතුමන්ගෙනුත් ලබන ලද උපදේශයෙහි පිහිටා පොත් කීපයක් එකතුකොට බලා ශුද්ධකොට සකස්කරණලදී.

අතිදීර්ඝකාලයක් ලේඛකප්‍රමාදයෙන් ජනිත නානාවිධ දෝෂයන් යථාශක්තියෙන් ශුද්ධකළ නමුත් මෙහි යම් යම් තැනක අපේ ප්‍රමාදාදියෙන් හටගත් දොස් ඇතහොත් නැණවතුන්විසින් ලෝකාභිවෘද්ධිය සඳහා ඒ ශුද්ධකරණලැබේවා.

තවද මුද්‍රණයකිරීමේදී අකුරු පිරිසිදුව නොවැදීම් නො බැඳීම් ආදී සුලුවරද´ මෙහි කිසිතැනෙක තිබුනේවීනමුත් යථාර්ථාවබෝධයට ඒ සඳහා හානියක් නොමැතිබැවින් ශුද්ධ පත්‍රයක් අධ්‍යකරන්ට අදහස් නොකළහෙයින් එබඳුතැන්ව ලදී සමාධිය ගජනියකටයුතුයි.

ආඛ්‍යාතතණ්හක්ඛයමග්ගමුත්තමං
නත්වාන නාථං නරදම්මසාරථිං,
බාලාහමාඛ්‍යාතතවෙසිනං හිතං
හිතාය ආඛ්‍යාතපදං සුබොධයෙ.

දොසො:ධ සනති බහවො යදි මෙ පමාද-
ජාතා ජනෙහි සුමතීහි විසොධනීයා,
යෙ තෙ භවන්ති පරදෙසරතා'පපඤ්චා,
මා මෙ පරිස්සමමිමං මලිනීකරොන්තු.

D. SUMANGALA.

ආඛ්‍යාත පදය.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො
සම්මාසම්බුද්ධස්ස.

ජිනෙන්ද්‍රසීහං අභිවන්දියා'හං
ජනෙන්ද්‍රමත්තෙභසිරප්පභින්නං,
රවං රවන්තං භුවනෙසු සාරං
පරං පරන්තාපනභූරිතෙජං.

සනිද්‍රරාජං සරණීකරං කරං
චිරං පරජ්ඣය පරං පරක්කමං,
අහො මහාබෙදගතං ගරුං ගරුං
ලිඛිස්සමා'ඛ්‍යාතපදං පදං ච තං.

තත්‍ථ පඤ්චමාරෙ ජිතවාති ජිනො, ඉන්දති පරමාධිපච්චං
කාරෙතීති ඉන්ද්‍රො, ජිනො ච සො ඉන්ද්‍රොචාති ජිනෙන්ද්‍රො,
අථවා ජිතපඤ්චමාරා සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානාදයො සාවකා,
තෙසං ඉන්ද්‍රොති ජිනෙන්ද්‍රො, සහනතො ච හනනතො ච
සීහො, සීහොරිව තථාගතො ලොකධම්මානං සහනතො ප
රප්පවාදානං හනනතො ච සීහො, ජිනෙන්ද්‍රො ච සො සීහො'
චාති ජිනෙන්ද්‍රසීහො, තං ජිනෙන්ද්‍රසීහං, අභිවන්දිය—කිං
විසිට්ඨං ජිනෙන්ද්‍රසීහමිති චෙ—කිලෙසෙ ජනෙතීති ජනො,
ජනානං ඉන්ද්‍රො ජනෙන්ද්‍රො, සබ්බත්‍ථ විසාරදභාවෙන-මත්තො
ච සො ඉභොචාති මත්තෙභො, ජනෙන්ද්‍රො ච සො මත්ත
භොචාති ජනෙන්ද්‍රමත්තෙභො, කාමලොකාධිපො පාපිමා-ස
දති [illegible]කොපි භවන්ති සිරෙ, ජනෙන්ද්‍රමත්තෙභස්ස සිරෙ ජනෙ
න්ද්‍රමත්තෙභසිරෙ, පභිජ්ජතීති පභින්නො. ජනෙන්ද්‍රමත්තෙ
භස්ස සිරං පභින්නො ජනෙන්ද්‍රමත්තෙභසිරප්පභින්නො, තං
ජනෙන්ද්‍රමත්තෙභඅන්ධකාරසිරප්පභින්නං, රවති ඝොසං ක
රොතීති රවො, රවං රවන්තං නදිං විනදන්තං සන්තානස

තෙන පටිවිජ්ඣනං අනන්තඤාණං උප්පාදෙත්වා එකන්තත
යො නානන්තනයො අවනපාරනයො ධම්මපානයොති
එවංවිධං නයසාගරං ඔගාහෙත්වා තන්නාවතනාවිතා සඞ්ඛා
තහෙතුඵලසම්බන්ධවසෙන පවත්තමානානං නාමරූපානං
ධම්මසන්තානසඞ්ඛාතානං අනිච්චලක්ඛණං උදයබ්බයපීළනා
කාරලක්ඛණං දුක්ඛලක්ඛණං අවසවත්තිභාවභූතං අනත්ත
ලක්ඛණං ච තඤ්ඤාමවත්තනය සිප්පුක්ඛලතය සීහවික්කීළිත
නයාදීහි නානානයෙහි දෙවමනුස්සානං කථෙත්වා භයං ස
න්තාසං උප්පාදෙත්වා තෙසං සංසාරභයභීතානං අජ්ජ ඛෙම
න්ති නිබ්බාණං ච නිබ්බාණගාමිනීපටිපදං ච දෙසෙත්වා අම
තමහානිබ්බාණං සම්පාදෙතුං වෙසාරජ්ජපත්තා ආසභිං
වාචං අඑහසමකතාගතං මධුරධම්මදෙසනාසඞ්ඛාතං සීහ
නාදං නදන්තං, සාරන්ති උත්තමං, භවන්ති එත්ථාති භුවනං
ජාතික්ඛෙත්ත ආණක්ඛෙත්ත විසයක්ඛෙත්ත පරියාපන්නෙ
සු කාමලොකාදිසු තීසු ලොකෙසු, පරන්ති භුසත්ථෙ නිපා
තො, පරන්ති සඤ්ඤාදිවිපල්ලාසාදිමාදය විපල්ලාසපවිද්ධ
නං, තාපනපූරිතෙජසායි සන්තාපනෙ අනන්තාගෙජ්වනන්තං,
යතෙති විරියං කරොන්තීති කුසලාකුසලානං ධම්මානං අධිග
මපටිගාමිණියූති යති, යතීනං ඉන්ද්‍ර යතින්ද්‍ර, ඉමස්මිං අත්ථෙ සි
ඛණ්ඩධම්මරක්ඛිත සංඝරක්ඛිත ආනන්ද ධම්මසිද්ධි ධම්මදස්සී
ධම්මපාල ධම්මදින්නාදයො යතින්ද්‍ර, තෙසං යතින්ද්‍රානං රාජා
යතින්ද්‍රරාජා, තං යතින්ද්‍රරාජං, කරනායි කරොන්තං, චිරන්ති
දීඝකාලං, අරියති ඤායති බුද්ධියාති අත්ථො, පරස්ස අත්ථාය
පරත්ථාය, අහො ඉති විම්හයෙ නිපාතො, මහන්තො ච සො
බෙදොචාති මහාබෙදො, මහාබෙදං ගතො මහාබෙදග
තො, මහාබෙදගතන්ති අවිසහං මහන්තං දුක්ඛප්පත්තං,
ගරුයති දසසීලාදිගුණෙහි මහන්තතරං, ගරුන්ති සදෙස
දෙසන්තරෙසු සකලබුද්ධජනානං පරමාචරියං, පජ්ජතෙ ග
ම්‍යතෙ අනෙන අත්ථොති පදං, පදන්ති පිටකත්තයොපකා
රං—තිං බහුනා.

අයං ආචරියවරො චිරකාලමහාවං ගතාති තක්කව්‍යාකර
ණනිඝණ්ඩුඡන්දො, විචිති ක්‍රියාකප්පවිකප්පාදීනි සිප්පානි ච ධම්ම
විනයං ච සමුග්ගහෙත්වා අත්තනීයෙන මතුපාවචයෙන බහු

ත්තං සද්ධම්මං සඞ්ඝං සම්බා චිරතරප්පුණ්ණෙන පාලසම්මානා කලඤ්ඤ මාතා විය ගිලානබාලෙ පාලෙන්තා දසබලසාසනං සණ්ඨානෙ ධපෙසි—තස්මා අහං ජිනෙන්දුමනොනහසිරජාභිනානං භුව නෙසු සාරං රවං රවන්තං පරං පරන්තාපනභූරිතෙජං ජි නෙන්දුසීහං ච චිරං පරාජීය පරං පරක්කමං කරං අහො මහාබෙදගතං ගරුං යතීන්දුරාජං සරණඞ්කරං ගරුං ච අ භිවන්දිය පදං ආඛ්‍යාතපදං ලිඛිස්සං.

අහං, මම; ජිනෙන්ද්‍රමනොනහසිරජාභිනානං, වසවර්තිමා ර නැමැති මහාමාරබලයාගේ අහඞ්කාර නැමැති උන්නමා ඩය හනන්කළාවූ; භුවනෙසු, ජගත්‍රයෙහි (හෙවත්) අන න්තාපර්‍ය්‍යන්ත සක්වළෙහි; සාරං, උත්තමවූ; රවං රවන්තං, අෂ්ටාඞ්ගසමන්විතවූ පරම මධුර ධර්මදෙශනා සඞ්ඛ්‍යාත ගේව සාරද්‍රප්‍රාප්ත නිර්ඝොෂ නාදකරන්නාවූ; පරං, අන්‍යත්‍රයෙන්; පරං, ද්වාදසවිධ විපර්‍ය්‍යාස ද්‍රෂ්ටිජනයා; තාපනෙ, සන්තාප නයකිරීමෙහි; (හෙවත්) “ඉමෙ සත්තා නාම පුනප්පුනං උප්පජ්ජන්ති උප්පන්නානුප්පන්නා ජරං පාපුණන්ති ජරප්ප ත්තා අවසා භිජ්ජන්ති තස්මා අනිච්චා දුක්ඛා අනත්තා’ති” යනාදීන් දිව්‍යමනුෂ්‍යයන් අපායභය සංසාරභයින් භයගැන් වීමෙහි; භූරිතෙජං, අනන්තප්‍රතාප ඇති (නොහොත්) පූ ණ්‍යතෙජස්ඇති, ජිනෙන්ද්‍රසිංහව, සර්වඥ සිංහයාද.

චිරං, දීර්ඝකාලයක්; පරජිය, පරාජිත පිණ්ඩස; පරං, අ න්‍යයින්; පරක්කමං, වීර්‍ය්‍යය; කරං, කරන්නේ; අහො, විස්ම යෙක; මහාබෙදගතං, මහත් අසහතයට (හෙවත්) බැහැ බවට පැමිණියාවූ; ගරුං, විචිත්‍ර කෘපාකරුණාදි ගුණයෙන් මහත්වූ; යතීන්ද්‍රරාජං, තපොධනාධිපතිවූ (හෙවත්) සඞ්ඝ රාජවූ; සරණඞ්කරං ගරුං ච, අත්‍යුත්තසම්පන්නසත්‍යවාදීවූ සරණඞ්කර නම් ආචාර්‍ය්‍යොත්තමයාද; අභිවන්දිය, වැඳ; ප දං, පිටකත්‍රයොපකාරවූ; ආඛ්‍යාතපදං, ඒ ආඛ්‍යාතපදය; ලිඛිස්සං, ස්වකීය භාෂායෙන් ලියමි.

යන්තිකාලං තිපුරිසං ක්‍රියාවාචි තිකාරකං,
අත්තිලිඞ්ගං ද්විවචනං තදාඛ්‍යාතන්ති වුච්චති,

යං, යම්පදයක්තෙමේ; තිකාලං, අතීතානාගතවර්තමාන ස ඞ්ඛ්‍යාතකාලත්‍රයක්ඇත්තේද; තිපුරිසං, ප්‍රථමමධ්‍යමොත්තම

යන පුරුෂත්‍රයක් ඇත්තේද; ක්‍රියාවාචී, ගමනපචනාදිවූ ධාත්වර්ථයයි කියනලද ක්‍රියාවාචීද; ත්‍රිකාරකං, කර්තෘ කර්ම භාව යන කාරකත්‍රයක් ඇත්තේද; අන්‍යලිඞ්ගං, විසදෘවිසද උභය රහිතාකාර සම්බන්ධ ලිඞ්ගත්‍රය රහිතද; ද්විවචනං, එකවචන බහුවචන යන විවචනද්වයක් ඇත්තේද; තං, ඒ පදයතෙම; ආඛ්‍යාතන්ති වුච්චති, ආඛ්‍යාතයයි කියනුලැබේ.

කාලාදිවසෙන ධාත්වත්ථං විභජන්තීති විභත්තියො ත්‍යාදයො—කාලාදිවසෙන, කාලකාරක පුරුෂාදීන් විසින්; ධාත්වත්ථං, ධාත්වර්ථය (හෙවත්) ක්‍රියාව; විභජන්තීති, විභාග කෙරෙත් නුයි; ත්‍යාදයො, ත්‍යාදීහු; විභත්තියො, විභක්තීහු නම් වෙත්.

තෙ පන වත්තමානා පඤ්චමී සත්තමී පරොක්ඛා හීයත්තනී අජ්ජතනී භවිස්සන්ති කාලාතිපත්තිචාති අට්ඨවිධා භවන්ති—කිරියං ධාරෙන්තීති භූවාදයො ධාතවො - තෙ පන අත්ථවසා-ද්විධා භවන්ති සකම්මකා අකම්මකාචාති–තෙ පන, ඒ ධාතූහු වනාහි; අත්ථවසා, කර්මකර්තෘ අර්ථවශයෙන්; සකම්මකා, සකර්මකධාතූහුය; අකම්මකාචාති, අකර්මකධාතූහුයයි කියා; ද්විධා භවන්ති, දෙවැදෑරුම් වෙත්—තත්‍ර සකම්මකා යෙ ධාතවො කම්මාපෙක්ඛං කිරියං වදන්ති—තත්‍ර, ඒ ද්විප්‍රකාර ධාතූන්අතුරෙන්; කම්මාපෙක්ඛං, කර්මය අපෙක්ෂාකල; කිරියං, ක්‍රියාවක්; යෙ ධාතවො වදන්ති, යම් ධාතූහු කෙනෙක් කියද්ද; තෙ ධාතවො, ඒ ධාතූහු; සකම්මකා, සකර්මකධාතූහු නම් වෙත් - යම්පදයක්හුගේ ප්‍රයොගයෙහි ලා කර්තෘහු විසින් උපදවන්නාවූ ක්‍රියාතොමෝ "කිං කරොති කිං ගච්ඡති කිං පචති" යනාදීන් ගවෙෂණීය කටයුතු කර්මයක් නැතිව නූපදීද ඒධාතූහු සකර්මකනම් වෙයි දතයුතු- තං යථා–දෙවදත්තො කටං කරොති ගාමං ගච්ඡති ඔදනං පචති ආදයො—අකම්මකා යෙ ධාතවො කම්මනිරපෙක්ඛං කිරියං වදන්ති—යෙ ධාතවො, යම් ධාතූහු කෙනෙක්; කම්මනිරපෙක්ඛං කිරියං වදන්ති, කර්මය අපෙක්ෂා නොකල ක්‍රියාවක් කියද්ද; තෙ ධාතවො අකම්මකාති වුච්චන්තෙ, ඒධාතූහු අකර්මකනමයි කියනුලැබෙත්–යම් පදයක්හුගේ ප්‍රයොගයක් ඇතිකල්

හි කර්මරහිතව කර්තෘපදයින්ම ක්‍රියාව ගැනේද; ඒ අකර්මක ධාතූනම් වෙයි දතයුතු - නං යථා, දෙවදත්තො අච්ඡති සෙති තිට්ඨති ආදිය - දෙවදත්තො අච්ඡති; දෙවදත්තතෙම හිඳියි සිතල්හි දෙවදත්තයාගේ හිඳීම බුද්ධියට විෂයවෙයි "කො අච්ඡති කො සෙති කො තිට්ඨති" යනාදින් කර්තෘ ගවෙෂණයකරත්මුත් කර්මගවෙෂණය නොකරණ හෙයින් කිසි කර්මභූතයෙක් බුද්ධියට විෂය නොවෙයි මෙසෙයින් සියලු තන්හි සකර්මක අකර්මක ධාතුප්‍රයොග දතයුතු.

අකම්මා ධාතවො හොන්ති කාරිතෙ තු සකම්මිකා,
සකම්මකා ද්විකම්මාස්සු ද්විකම්මා තු තිකම්මිකා.

තස්මා කත්තරි කම්මෙ ච කාරිතාඛ්‍යාතසම්භවො,
න භාවෙ සුද්ධකත්තා ච කාරිතෙ කම්මසඤ්ඤිතො.

නීයාදීනං පධානං ච අප්පධානං දුහාදිනං,
කාරිතෙ සුද්ධකත්තා ච කම්මමාඛ්‍යාතගොචරං.

කාරිතෙ, ණෙණයාදි කාරිත ප්‍රත්‍යයන් හා භූවාදි ධාතූන්ගේ යොගයක් ඇතිකල්හි; අකම්මා ධාතවො, කියනලද ක්‍රමයෙන් අකර්මකධාතූහු; සකම්මකා හොන්ති, "සො සයාපි භාවෙති" යනාදියෙහිමෙන් සකර්මක වෙති; සකම්මකා, සකර්මකධාතූහු; ද්විකම්මාස්සු, 'සො දෙවදත්තං ඔදනං පාචෙති'' යනාදියෙහිමෙන් ද්විකර්මකවන්නාහ; ද්විකම්මා තු, ද්විකර්මකධාතූහු වනාහි; තිකම්මකා, "සො දෙවදත්තං අජං ගාමං නෙති'' යනාදියෙහිමෙන් ත්‍රිකර්මකවන්නාහ; තස්මා, එහෙයින්; කාරිතෙ, කාරිතප්‍රත්‍යය හා යොගයක් ඇතිකල්හි; කත්තරි කම්මෙ ච, කර්තෘකර්මදෙක්හිම; ආඛ්‍යාතසම්භවො, ආඛ්‍යාතවිභක්තීන්ගේ සම්භවය වන්නේය; භාවෙ න, කාරිතප්‍රත්‍යයහා යොගයෙහි භාවයෙහි ලා ආඛ්‍යාත විභක්තීන්ගේ සම්භවය නොවන්නේය; කාරිතෙ, කාරිතප්‍රත්‍යය කළකල්හි; සුද්ධකත්තා ච, "සො පුරිසො තං පුරිසං ඔදනං පාචාපෙති" යනාදි ශුද්ධකර්තෘහුද; කම්මසඤ්ඤිතො, කර්මසංඥවන්නේය; කාරිතෙ, කාරිතප්‍රත්‍යය කළකල්හි; නීයාදීනං, නීපාපුණනෙ යනාදි ද්විකර්මකධාතූන්ගේ යෙදීමෙහි; පධානං කම්මං ච, "දූතෙන භාරො ගාමං නීයතෙ නී

"නො වා" යනාදී ප්‍රධානවූ කර්මය ඇතිවූවමනාකල්හිද; දුහා දීනං. දුහප්‍රධානරූපෙණ යනාදී ව්‍යාකරණාචාර්‍යයන්ගේ පෙදීමෙහි; අප්‍රධානං කර්මං ච, "ගොපාලෙන ගො බීරං දුයහතෙ දුඛා" යනාදී අප්‍රධානකර්මය ඇතිවූවමනාකල්හිද; සුඛකතතා ච; ශුඛකර්තෘහුද; කර්මං ච, කර්මයහැහවුවමනාකල් හිද; ආඛ්‍යාතගොචර., ආඛ්‍යාතගොචරයයි (නොවත්) ප්‍රධාන අප්‍රධානකර්මය ශුඛකර්තෘහුය කර්මය යන මොහු තුන්දෙන කර්මයෙහි විහිතවූ ආඛ්‍යාත ප්‍රත්‍යයන්ට ගොචරයෝයයි සේයි.

"අනුභූයතෙ සුඛං දෙවදත්තෙනාති" ආදිසු අකම්මකාපි ධාතවො සොපසග්ගා සකම්මකාපි භවන්ති—අකම්මකාපි ධාතවො, අකර්මකධාතූහුද; සොපසග්ගා, උපසර්ග සහිත වූවාහු; අනුභූයතෙ සුඛං දෙවදත්තෙනාති ආදිසු, දෙවදත්ත යාවිසින් සැපයතෙම අනුභවකරණලැබෙයි යනාදියෙහි; සකම්මකාපි භවන්ති, සකර්මකවූවාහුද වෙත්—තබ්බාදයො පන සකම්මකා ක්‍රියත්ථා කත්තරි ච කම්මස්මිං ච භවන්ති අකම්මකා ක්‍රියත්ථා භාවෙ ච භවන්ති සකම්මකාපි ධාතවො කම්මස්මිං අවචනිච්ඡායං "දෙවදත්තෙන පච්චතෙ" ත්‍යාදිසු භාවෙපි භවන්ති—තබ්බාදයො පන, තබ්බාදි විභක්තීහු වනාහි; සකම්මකා ක්‍රියත්ථා, සකර්මකධාතූහුකෙරෙන් පරව; කත්තාරි ච, කර්තෘයෙහිද; කම්මස්මිං ච, කර්මයෙහිද; භවන්ති, වෙති; අකම්මකා ක්‍රියත්ථා, අකර්මක ධාතූහුකෙරෙන් පරව; භාවෙ ච භවන්ති, භාවකාරකයෙහිම වෙති; සකම්මකාපි ධාතවො, සකර්මකධාතූහුද; කම්මස්මිං අවචනිච්ඡායං, විද්‍යමානකර්මය අවිවක්ෂිතකල්හි; දෙවදත්තෙන පච්චතෙ ත්‍යාදිසු, දෙවදත්තයා විසින් පිසීමයි යනාදියෙහි; භාවෙපි භවන්ති, භාවයෙහිද වෙත්—වුත්තං හි.

ක්‍රියත්ථා කත්තරිත්‍යාදිකම්මස්මිං ච සකම්මකා,
භාවෙවා'කම්මකාකම්මා'වචනිච්ඡාය ම[illegible]තා.

ලොකෙපි—"අනුදරා නාරී අලොමිකා එළිකා වඤ්ඣා ව ධීකා සමුද්දෙ කුණ්ඩිකා" ති ආදිසු විය භූතං අභූතං ච කත්වා පයොජෙන්ති.

"සතොපි න විවජ්ජස්ස අසතොපි ච සා භවෙ,
තං සබ්බානුදරී නාරී වඤ්ඣා විඩිතකා යථා.
විවජ්ජා ලොකිකා එසා අසත්‍යමතිවුත්තිතො,
කථමෙස විපර්‍යාසො ලොකරීවාති යුජ්ජතෙ" යි.

තෙ පුන සත්තවිධා භවන්ති විකරණප්පච්චයභෙදෙන–තෙ, මේආදිවූ ප්‍රචුරප්‍රභෙදඇති ඒ ධාතූහු; පුන, නැවතද; විකරණප්පච්චයභෙදෙන, විකරණ ප්‍රත්‍යයන්ගේ භෙදයෙසින්; සත්තවිධා භවන්ති, සත්වැදෑරුම් වෙත්—විකරණෙ ච සො පච්චයොචාති විකරණප්පච්චයො-තෙසං විකරණපච්චයානං භෙදෙන—යථා—අවිකරණා භූවාදයො, නිග්ගහීතපුබ්බකඅවිකරණා රුධාදයො, යවිකරණා දිවාදයො, ණුණා උණාවිකරණා සුවාදයො, ණාප්පණ්හාවිකරණා කියාදයො, ඔවිකරණා තනාදයො, සකත්ථෙ ණෙණයන්තා චුරාදයො—භූවාදයො, භූආදී ධාතූහු; අවිකරණා, අයනවිකරණය ඇත්තාහ; රුධාදයො, රුධාදි ධාතූහු; නිග්ගහීතපුබ්බකඅවිකරණා, නිග්ගහීතය පූර්වකොට ඇති අයනවිකරණයාද; දිවාදයො, දිවාදීහු; යවිකරණා, ය යන විකරණයාද; සුවාදයො, සු ආදීහු; ණුණාඋණාවිකරණා, ණු ණා උණා යන විකරණද; කියාදයො, කියාදීහු; ණාප්පණ්හාවිකරණා, ණාය පපය ණ්හය යන විකරණද; තනාදයො, තනාදීහු; ඔවිකරණා, ඔ යන විකරණයාද; චුරාදයො, චුරාදිගණයෙහි ධාතූහු; සකත්ථෙ, ධාත්වර්ථයෙහි; ණෙණයන්තා, ණෙ ණය යන විකරණයන්ද අන්තකොට ඇත්තාහුයි—අවිකරණාදීහු ධාතුවිභක්තින් මැදවනහෙයින්ද භූවාදි ධාතුන් පිසුරුවන හෙයින්ද ධාතුය යන සාමාන්‍යනාමයෙන් සිටියවුත්.

"භූවාදී ච රුධාදී ච දිවාදිසුවාදයො ගණා,
කියාදී ච තනාදී ච චුරාදිත්ථ සත්තධා" යි.

කියනලද ක්‍රමයෙන් භූවාදිගණය රුධාදිගණයයි යනාදි ඒ ඒ නමින් වෙන්කරණ හෙයින්ද විකරණනම් වෙත්, මේ ධාතුගණයන් අතුරෙන් ධාතුපාඨයෙහි "භූසත්තායං", යන පදය පටන් "සවුඩ්ඪා" යන පදය දක්වා වාඩියහිතවූ භූ

ආදි ගණයෙහි ධාතූහු වන්නාහ-"තුද බ්‍යථනෙ" යන
පදය පටන් "තුදාදයො" යන පදය දක්වා චෑඩිර ගිතවූ තුදාදි
ධාතූහු වන්නාහ-"හු භූ සත්තායං" යන පදය පටන් "සමජ්ජි
යෙ" යන පදයදක්වා ලුප්තවිකරණ හූ භූවාදි ධාතුවන්නා
හ—"හුදානෙ" යන පදය පටන් "ධර ධාරණෙ" යන පදය
දක්වා විනාවකෂිතවූ ලුප්තවිකරණ ජුහොත්‍යාදි ධාතූහුයයි
අවිකරණ භූවාදිගණයතෙම චතුර්විධ වේ—වුත්තං චි;

භූවාදිතො ජුහොත්‍යාදිතො ච අප්පච්චයො පරෙ,
ලොපමාපජ්ජතෙ නාමෙත්ථ චවිජ්ජිතවිභාසතො.

අවුත්තිකා තුදාදි ච භූවාදි ච තථාපරෙ,
ජුහොත්‍යාදි චතුබ්බිධං ඤෙය්‍යා භූවාදයො ඉධ

"රුධි ආවරණෙ" යන පදය පටන් "රුධාදයො" යන
පදය දක්වා රුධාදිගණයෙහි ධාතූහුවන්නාහ—"දිවු කීළා
යං" යන පදය පටන් "පීතියං" යන පදය දක්වා දිවාදිග
ණයෙහි ධාතූහුවන්නාහ—"සු සවණෙ" යන පදය පටන්
"සංවරණෙ" යන පදය දක්වා ස්වාදිගණයෙහි ධාතූහු
වන්නාහ—"කී දබ්බවිනිමයෙ" යන පදය පටන් "කියා
දයො" යන පදය දක්වා කියාදිගණයෙහි ධාතූහුවන්නා
හ—"තනු විත්ථාරෙ" යන පදය පටන් "තනුආදිනි" ය
න පදය දක්වා තනාදිගණයෙහි ධාතූහුවන්නාහ—"චුර
ථෙය්‍යෙ" යන පදය පටන් "චුරාදයො" යන පදය දක්වා
චුරාදිගණයෙහි ධාතූහුවන්නාහුයයි කල්පනාකොට සටප
වාදි නාමයන් ලිඞ්ගත්‍රයෙහි අකාරාන්තාදි වශයෙන් වරන
ගා නව විභක්තීන් දක්නාසේ ආඛ්‍යාතයෙහිද ධාතුමඤ්ජූසාදී
යෙහි කියනලද සියලු ධාතූන් අෂ්ටවිභක්තියෙහි යයානු වැ
දැරුම්වූ ආඛ්‍යාතපදයන් නානාප්‍රකාර ආදෙශ ප්‍රත්‍යයාදීන්
හා සමග හැඳින අටසාළිස අටසාළිස පරස්සපදත්තනොපදය
න් හා දෙතිස දෙතිස ප්‍රථමමධ්‍යමොත්තම පුරුෂයන්ද එසේ
ම හැඳින නාමශබ්ද ප්‍රයොගයෙහි ප්‍රථම පුරුෂවූ-ති අන්ති-
තෙ අන්තෙ-තු අන්තු-තං අන්තං-යනාදිප්‍රත්‍යයන්ද තුම්හ
ශබ්දප්‍රයොගයෙහි මධ්‍යමපුරුෂවූ-සි ථ-සෙ ව්හෙ-හි ථ-ස්සු
ව්හො-යනාදි ප්‍රත්‍යයන්ද අම්හශබ්දප්‍රයොගයෙහි උත්තම

පුරුෂවූ · හි ම · එ ආමයෙ - යනාදී ද්‍රව්‍යසන්ද විමයයි දක්ත නා
මශබ්දාදීන් හා යොද හෝ නොයොද හෝ පරීක්ෂාකොට
ප්‍රයොගවූ පරිද්දෙන් සණ්ණිකට්ඨභාවාදීන්ගෙහි රූපයන්
වරනගා අර්ත්ථයුතු—යං තං කාරණං පටිච්ච උප්පන්නෙනා
පච්චුප්පන්නෙනා—නන්ති පච්චුප්පන්නෙ - ඉධ පන කාලස්ස
අතීතානාගත පච්චුප්පන්නානන්ති පරිකප්පකාලාතිපත්ති
වසෙන ඡධා ඨිතානං පච්චුප්පන්නෙනයි විසෙසෙති.

“වත්තමානා ති අන්ති සි ථ මි ම තෙ අන්තෙ සෙ ව්හෙ
එ ම්හෙ” ත්‍යාදයො බාදස වත්තමාන සඤ්ඤා හොන්ති—
වත්තමානකාලෙ පරස්සපදෙ—දෙවදත්තො ඔදනං පච
ති තෙ පචන්ති ත්වං පචසි තුම්හෙ පචථ අහං පචාමි ව
යං පචාම—දෙවදත්තො, දෙව්දත්තෙම; ඔදනං, බත;
පචති, දූත් පිසේ; තෙ, ඔහු ගැමදෙන; පචන්ති, දූත් පි
සෙත්; ත්වං, තෝ; පචසි, දූත් පිසෙහි (නොහොත්) දූත්
පිසව; තුම්හෙ, තෙපි ගැමදෙන; පචථ, පිසහු (නොහෙ
ත්) පිසව්; අහං, මම; පචාමි, පිසමි (නොහොත්) පිසව්;
මයං, අපි ගැමදෙන; පචාම, පිසමු—පරස්සපදය යනු
පූර්වාචාර්ය ව්‍යවහාරයෙකි—වුත්තං හි මුඛමත්තදීපනියං—
එත්ථ උත්තමපුරිසා කිඤ්චාපි අත්තනො අත්ථා තථාපි ඉත
රානං බහුකතරත්තා තබ්බසෙන තබ්බොහාරෙ නිරෙ
පිතොති දට්ඨබ්බං අයමෙත්ථ පොරාණිකවොහාරො ඉදමෙත්ථ
සුත්තං “කත්තරි පරස්සපදන්ති” ආදීසු ඉමෙසං ගණ්හන
ත්ථං—වත්තමානකත්තරි අත්තනොපදෙපෙවං—සො ඔද
නං පචතෙ තෙ පචන්තෙ ත්වං පචසෙ තුම්හෙ පචව්හෙ
අහං පචෙ මයං පචාමෙහෙ—අත්තනොපදය යනු පුරාතන
යන්ගේ රූඪී ව්‍යවහාරයෙකැයි දතයුතු—වුත්තං හි තත්ථෙ
ව—එත්ථ ච කිඤ්චාපි පඨම මජ්ඣිමපුරිසා පරස්සත්ථා තථාපි
තබ්බොහාරෙන ඉතරෙසං නිරූළ්හත්ථා ච ඉමස්සපි නිය
මො අයං පොරාණිකවොහාරකතො ච සඞ්කරදොසාපනම
කරණත්ථං ච අයං ඉමෙසං ආරොපිතොති දට්ඨබ්බං ඉදමෙ
ත්ථ සුත්තං “අත්තනොපදානි භාවෙ ච කම්මනී”ති ආදීසු ඉ
මෙසං ගණ්හනත්ථං.

කත්තුනො'භිහිතත්තා ච ආඛ්‍යාතෙන න කත්තරි,
තතියා පඨමා හොති ලිඞ්ගත්ථම්පන පෙක්ඛිය.

(ඉධ. මේ කර්තෘකාරකයෙහි;) ආඛ්‍යාතෙන, ති ආදි ආඛ්‍යාත විභක්තීන් විසින්; කත්තුනො, කර්තෘහු; අභිහිතත්තා ච, උක්තහෙයින්ම; කත්තරි, කර්තෘකාරකයෙහි; තතියා න හොති, තෘතීයා විභක්ති නොවෙයි; ලිඞ්ගත්ථම්පන පෙක්ඛිය, ලිඞ්ගාර්ථය අපේක්ෂාකොට; පඨමා හොති, විභක්තියක් නැතිව අභිකථනය දුෂ්කරහෙයින් කර්තෘකාරකාදියට සාමාන්‍යවූ ලිඞ්ගාර්ථයෙහි ප්‍රථමාම වෙයි දතයුතු—වත්තමානකාලිනි—පචියතෙ පච්චතෙ ඔදනො දෙවදත්තෙන-පචියරෙ පච්චරෙ පචියන්තෙ පච්චන්තෙ ඔදනා තුම්හෙහි-පචියසෙ පච්චසෙ ත්වං ඔදන මයා-පචියවෙ පච්චවෙ තුම්හෙ ඔදනා දෙවදත්තෙන ඔදනො අහං පචියෙ පච්චෙ තයා තුම්හෙහි මයං පචියාමෙහ පච්චාමෙහ—දෙවදත්තෙන, දෙවදත්තයා විසින්; ඔදනො, ඔදනය තෙම; පචියතෙ පච්චතෙ, දුන් පිසනුලැබේ; තුම්හෙහි, තොප විසින්; ඔදනා ඔදනයෝතුමූ; පචියරෙ පච්චරෙ පචියන්තෙ-පච්චන්තෙ, පිසනුලැබෙත්; මයා, මාවිසින්; ඔදන, ඔදනය; ත්වං, තෝ; පචියසෙ-පච්චසෙ, දුන් පිසනුලැබෙහි (නොහොත්) පිසනුලැබෙයි; දෙවදත්තෙන, දෙව්දත්හු විසින්; ඔදනා, ඔදනයෙනි; තුම්හෙ, තෙපි හැමදෙන; පචියවෙ-පච්චවෙ, දුන් පිසනුලබනු (නොහොත්) පිසනුලබව්; තයා, තාවිසින්; ඔදනො, ඔදනවූ; අහං, මම; පචියෙ-පච්චෙ, දුන් පිසනුලබමි; තුම්හෙහි, තෙපිවිසින්; මයං, අපි, පචියාමෙහ පච්චාමෙහ, පිසනුලබමු—වත්තමානකාලිනි පරස්සපදදෙසෙ රූපං—පචියති පච්චති සූදෙන ඔදනො පචියරෙ පච්චරෙ පචියන්ති පච්චන්ති පචියසි පච්චසි පචියථ පච්චථ පචියාමි පච්චාමි පචියාම පච්චාම.

ආඛ්‍යාතෙන අවුත්තත්තා තතියා හොති කත්තරි,
කම්මස්සා'භිහිතත්තා න දුතියා පඨමාවිධ.

ඉධ, මේ කර්මකාරකයෙහි; ආඛ්‍යාතෙන, තෙ ආදි ආඛ්‍යාත විභක්තීන් විසින්; අවුත්තත්තා, දෙවදත්තෙන යනු අනුක්තහෙයින්; කත්තරි, කර්තෘකාරකයෙහි; තතියා හොති

තාත්‍යා වෙයි; කම්මස්ස, ඔදනො ඝත කම්මස; අනිඝිතතතා
උක්තහෙයින්; න දුතියා, චිතීයා නොවෙයි; පඨමාව, ප්‍රථමා
ම වෙයි දතපුතු·භාවෙ-දෙවදත්තෙන තයා මයා වා තෙහි
තුම්හෙහි අම්හෙහි වා භූයති භූයතෙ—භාවෙ, භාවකාරක
යෙහි; දෙවදත්තෙන, දෙව්දත්තුවිසින්හෝ; තයා වා; තාවිසි
න්හෝ; මයා වා, මාවිසින්හෝ; තෙහි, උන්විසින්හෝ; තු
ම්හෙහි, ඉතාපවිසින්හෝ; අම්හෙහි වා, අපවිසින්හෝ; භූයි
ති-භූයතෙ, දූන්වීමයි දෙවදත්තයාගේහෝ තාගේහෝ මා
ගේ හෝ උන්ගේ හෝ තොපගේ හෝ අපගේ හෝ දූන්වී
මය යන අර්ථයි—සඥලකඛණාදිසු භූයන්තීති භවති—ව
ත්තමානපරපුරිසෙ පන—සබ්බසං පඨමමජ්ඣිමානං පඨ
මුත්තමානං මජ්ඣිමුත්තමානං තිණ්ණං වා පුරිසානං එක
තොභිධානෙ කත්තබ්බෙ පරො පුරිසො යොජේතබ්බො—
සබ්බසං, සියලු. පඨම මජ්ඣිමානං, ප්‍රථම මධ්‍යමපුරුෂයන්
ගේ හෝ, පඨමුත්තමානං, ප්‍රථම උත්තමපුරුෂයන්ගේ හෝ;
මජ්ඣිමුත්තමානං, මධ්‍යමඋත්තමපුරුෂයන්ගේ හෝ; ති
ණ්ණං වා පුරිසානං, තුන් පුරුෂයන්ගේ හෝ; එකතොභි
ධානෙ කත්තබ්බෙ, එකක් කොට කියයුතුකල්හි; පරො පු
රිසො යොජේතබ්බො, ප්‍රථම මධ්‍යම පුරුෂාදීන් අතුරෙන්
යමෙක් පරපුරුෂද ඒ පුරුෂතෙම යෙදියයුක්තේයි—කථං—
සො ච පචති ත්වං ච පචසීති පරියායප්පසඞෙග තුම්හෙ පචථා
ති භවති—සො ච පචති, හෙද පිසෙයි; ත්වං ච පචසීති,
තෝද පිසෙසි කියා; පරියායප්පසඞෙග, ක්‍රමයෙන් සිමක් ඇ
තිකල්හි—තුම්හෙ පචථාති භවති—තුම්හෙ පචථ කියාවේ—
මධ්‍යමපුරුෂතෙම ප්‍රථමපුරුෂයාගේද තමාගේද අර්ථවාච්ච
තුම්හෙ පචථ කියා සිටී-තුම්හෙ පචථ යි කීකල හෙතෙමේද
පිසෙයි-තෝද පිසෙහි යි නිසායි—එවං සො ච පචති අ
හං ච පචාමීති මයං පචාම—ත්වං ච පචසි අහං ච පචාමීති ම
යං පචාම—සො ච පචති ත්වං ච පචසි අහං පචාමීති මයං ප
චාම—එවං පචමතදිස්සුපි යොජේතබ්බො—පටිපාටියා පරතතා
පරොපුරිසොති වුච්චති—එකාභිධානෙ පරොපුරිසොයි ප්‍රු
ශ තන එකාභිධානෙහි පදං තිමාථං—සො පචති ත්වං පචිස්ස

සි අහං පචිං එවං හියත්තනකාලතො මයං පචිංහාසි. න භව ති—වත්තමාන කම්මකත්තරි පන—පචීයතෙ පච්චතෙ ඔද නො සැපෙව-පචීයරෙ පච්චරෙ පචීයනො පච්චනො ඔද නා-පචීයසෙ පච්චසෙ ත්‍වං-පචීයවෙහ පච්චවෙහ තුම්හෙ-අහං පචීයෙ පච්චෙ-මයං පචීයාමෙහ පච්චාමෙහ—ඕදනො, ඔදනසනෙම්; සපෙව, තෙමේම; පචීයතෙ පච්චතෙ, පි සේ; (නොයොත්) සයං එව, තමා විසින්ම; පචීයතෙ පච්ච තෙ, පිසනුලැබේ-මත්තෙහි; අජ්ජ මෙම නයයි—ඔදනා, ආහාරයෝතුමූ; පචීයරෙ-පච්චරෙ-පචීයනො-පච්චනො, පිසෙත්-පිසනුලැබෙත්; ත්‍වං, තෝ; පචීයසෙ-පච්චසෙ, පි සෙහි-පිසනුලැබෙහි-තුම්හෙ, තෙපි ගැමදෙන; පචීයවෙහ-පච්චවෙහ, පිසහු-පිසනුලබහු-අහං, මම; පචීයෙ-පච්චෙ, පිසෙම්-පිසනුලබම්-මයං, අපි; පචීයාමෙහ-පච්චාමෙහ, පි සෙමු-පිසනුලබමු.

කුතොනු ත්‍වං භික්ඛු ආගච්ඡසි රාජගහතො ආගච්ඡාමී ති ආදිසු පන පච්චුප්පන්නසමීපෙ වත්තමානවචනං—භි ක්ඛු, මහණ; ත්‍වං, තෝ; කුතොනු ආගච්ඡසි, කොයින් ආ යෙහිද; රාජගහතො, රජගහනුවරින්; ආගච්ඡාමීති, එමියි යනු; ආදිසු පන, මේආදී ප්‍රයොගයෙහි වනාහි; පච්චුප්ප න්නසමීපෙ, වර්තමානක්‍රියාවට සමීපවූ අතීතයෙහි; ව ත්තමානවචනං, වර්තමානවිභක්ති වේ—රාජගහතො ආ ගතො ආම්යි අතීතවචන කොට නොකියා "ආගච්ඡාමි" කී යේ ප්‍රත්‍යුත්පන්නක්‍රියාවට ආසන්නවූ ක්‍රියායෙහි වර්තමාන විභක්ති වන හෙයිනි—ප්‍රයොගසිද්ධි ආදියෙහි වනාහි—පුරෙ අධම්මො දිප්පති පුරා මරාමීති ආදිසු තබ්බොහාරූපචාරෙන වත්තමාන වචනං—පුරෙ, නොබෝකලකින්; අධම්මො, අ ධර්මයතෙම; දිප්පති, දීප්තවේ—පුරා, ක්ෂණයකින්; මරාමි, මියෙමි; ඉති ආදිසු, මේආදී ප්‍රයොගයෙහි; තබ්බොහාරූප චාරෙන, වර්තමාන ව්‍යවහාරයට ආසන්න හෙයින්; වත්ත මානවචනං, භවිෂ්‍යද්අර්ථයෙහි වර්තමානකාලයාගේ කීම ඇතිමතහෙයින් වර්තමාන විභක්ති වේ-වුත්තං ච.

ගඞ්ගා ච තං සමීපං ච යතො ගඞ්ගාති ඤායතෙ,

ගඞ්ගායං න්හාතු'මාගච්ඡ ඝොසො ගඞ්ගාය'මිච්චපි.

ගඞ්ගා ච, ගඟද; තං සමීපං ච, ඒ ගඟ සමීපයද; යතො, යම් හෙයකින්; ගඞ්ගාති ඤායතෙ, ගඟායයි දන්නාලැබේද; තතො, එහෙයින්; ගඞ්ගායං, ගඟෙහි; න්හාතුං ආගච්ඡ, නාන්නට එව; ගඞ්ගායං, ගඟ සමීපයෙහි; ඝොසො ඉච්චපි, ගොපල්ල ගමයයි කියාද වේ–තථා.

ආරද්ධා'නිට්ඨිතං කිච්චං වත්තමානන්ති වුච්චති,

වත්තමානසමීපං ච වත්තමානන්ති වුච්චති.

ආරද්ධ, පටන්ගත්නාලදින්; අනිට්ඨිතං කිච්චං, නොනිමි කෘත්‍යය; වත්තමානන්ති වුච්චති, වර්තමානයයි කියනුලැබෙයි; වත්තමානසමීපං ච, වර්තමානසමීපයද; වත්තමානන්ති වුච්චති, වර්තමානයයි කියනුලැබෙයි.

“සන්තෙසු පරිගුහාමි කායස්ස භෙද අභිසම්පරායං සහව්‍යතං ගච්ඡති වාසවස්සා” ති ආදීසු භවන්ත්‍යෙව හි කාලන්තරෙපි තඞ්දයො—සන්තෙසු, වසනුන් විද්‍යමානකල්හි; පරිගුහාමි, සැඟවිමි; කායස්ස භෙද, කායභෙදයෙන්; අභිසම්පරායං, පරලොව; වාසවස්ස, ශක්‍රයා හා; සහව්‍යතං, එක්විමට; ගච්ඡති, යන්නේයි; ඉති ආදීසු, මේ ආදියෙහි; කාලන්තරෙපි, තමන්ට නියම කාලයෙන් අන්‍යකාලයෙහිද; තඞ්දයො, ති ආදීහු; භවන්ත්‍යෙව හි, වෙත්මැයි—නාමයන්ට මාගධ සංස්කෘත ව්‍යාකරණානුසාරයෙන් ලිඞ්ගභෙදද විද්‍යමානවුවත් මේ පුරිස් මෝ කත් මේ දනයයි පුරුෂ ස්ත්‍රී දෙදෙනාට මේය මෝය යන ව්‍යවහාර භෙදය මුත් දන පා ගත් ආදී නපුංසකලිඞ්ග ශබ්දයන්ට ව්‍යවහාර භෙදයක් නැතිව පුල්ලිඞ්ග ව්‍යවහාරයම පැණෙන හෙයින් නපුංසකලිඞ්ගද පුල්ලිඞ්ගයෙහි අන්තර්ගත කොට සිංහල භාෂායෙහි ලිඞ්ගද්වයක්ම දක්වනලදුයි දතයුතු—දක්වනලදමැයි සිදත්සඟරායෙහි.

'සසුසන්දුනුසෙරෙන් ඇතැ සදහට ලියුවෙ,
නොපැනෙන් වහරවෙදෙනෙසක් පුම්ඉසිරිලිඳුදෙස විනා.'

පුම්ඉසිරිලිඳුදෙස පටන් අරුත්වියකන්හි තෙම තොමෝ තුමූ යනු රුස්—පුම්ඉසිරිලිඳුදෙස, පුලිඳු ස්ත්‍රීලිඳුදෙක්හි; පටන් අරුත්වියකන්හි, ප්‍රථමාවිභක්ත්‍යන්තවචනබන්ධනයෙහි; තෙම තොමෝ තුමූ යනු රූයි, පුරුෂතෙම සිටී - ස්ත්‍රීතොමෝ යේ-පුරුෂයෝ තුමූ සිටිත් - ස්ත්‍රීහුතොමෝ තුමූ සියස්. මේ ආදී ක්‍රමයෙන් ප්‍රථමාවිභක්ත්‍යන්තය අභිමතයි—ආඛ්‍යාතයේ ලිඞ්ගත්‍රය රහිතයයි මාගධසංස්කෘතාදියෙහි රූපභෙදයක් නැති හෙයින් සිවත් ස්සියභාෂායෙන් අජීවණ්ණයාමනාවෙහි ලිඞ්ග විශෙෂ පරිඥානයට යොග්‍යවූ පරිද්දෙන් අර්ථකථනයද ආචාර්‍ය්‍යවරයන්ට අභිමතයි—පඨමපාරාජිකසංවණ්ණනා, පළමුවනපාරාජිකාවට අටුවාතොමෝ; න භාරියා භවිස්සති, බර නොවන්නීය; සුවිඤ්ඤෙය්‍යා භවිස්සති, සුවසේ දතහැකි වන්නීය—සා තායෙව වණ්ණපොක්ඛරතාය, තෝතොම එම වර්ණසම්පත්තිය හෙතුකොටගෙණ; උප්පලවණ්ණාති නාමං ලභි, උපුල්වන්ථෙරියයි නම් ලද්—සමහරතැනෙක්හි බොහෝසෙයින් ව්‍යාකෘත්යේ විවක්ෂාවශයෙන් විශෙෂනැති ක්‍රියාවෝ එකාකාරවෙත්ම දක්නාලැබෙත්—තස්ස පජ්ජති, ඒ මල උපාසකයාගේ අඩුතොමෝ; උපඩ්ඩයති, ඒ භික්ෂූන් යටත් කොට හෙලා බලයි; දීපති, උන්ගේ නුගුණ ප්‍රකාශකෙරෙයි; විපාවෙයි, නුගුණ හැම හැඩ පතුරුවා—භික්ඛුනියො භික්ඛූනං එතමත්ථං ආරොචෙසුං—මෙහෙණින්නෝ භික්ෂූන්ට මෙපවත් කීහ-භික්ඛූ භගවතො එතමත්ථං ආරොචෙසුං-භික්ෂූහු භාග්‍යවත්හට මෙපවත් කීහ—වර්තමාන විභක්තියි.

“පච්චි නු අජ්ජ හිම තං අනතාං ඇපුවෙභා එ ආමි යෙ” ආවාදයො වාදස දචමී සඤ්ඤ යොනති—ආණ [illegible] යෙ පවි ආසිඩ යෙව විඩිනිමනං නරොසිසතපෙසකාතුමත් දසුනදපෙනද තතකාලාදිසු ව දනුතතකෙල පචමීවිභාති කාශී ආණ යනයෙ ඩව, නිරොයානපීයෙහිද; ආසිඩයෙ

ව, ඉදිරිවූ අසම්ප්‍රාප්තවූ අතීතයාගේ (හෙවත්) නොලත් සැප යක් ලැබේවායි පැතීම් සඞ්ඛ්‍යාත ආශංසාර්ථයෙහිද — මෙම දක්වනලද්දේ සිදත්සඟරාවෙහි "ඉවු නොපත් සෙස ද බඳ අනාඅරුත් පැතුම් ආසිකම් - මෙහි පසින් පරව මාපස රුසි" විසි සාදරඅනාදරව්‍යාගයෙන් ව්‍යාප්‍රකාරද්වි විධානකිරි මය — මෙම දක්වනලදී

"වත්මන්අනාරෑ නොවෙන්වෑ හොත අනදරින්,
අදරින්හෝ තඅන්සබඳනව විදහන් විදිනම්"

වත්මන්අනාරෑනොවෙන්වෑ, වර්තමානරූප අනාගතරූපයන්ගේ පෘථක්භාවයක් නැතිව; අනදරින් හොත, අනාදරයෙන් හෝ; අදරින් හොත, ආදරයෙන් හෝ; තඅන්සබදනව, තශබ්දඅන්‍යශබ්ද සම්බන්ධයහව; විදහන්, විධානකිරීම්; විදිනම්, විධිනම් වේ — "මෙහි අ ඒ අනෙන් අනනෑ අවි උපස රුසි" — මෙහි, මේ විධියෙයිලා; අ, අප්‍රත්‍යයද; ඒ, ඒ ප්‍රත්‍යයද; අනෙන්, අනෙන් ප්‍රත්‍යයද; අනනෑ, අනනෑ ප්‍රත්‍යයද; අවි, අවිප්‍රත්‍යයද; උපස, උපසප්‍රත්‍යයද; රුසි, අභිමතයි — නිවත්තන, දෙසනාධිමානීදිය ක්‍රියාන්තාපිත්‍ය නියෝගකිරීමය (හෙවත් ;දෘෂ්ටධාර්මිකාර්ථ සම්පරායිකාර්ථ නිම්නවර්ණ ආමන්ත්‍රණාදි ප්‍රභේදඇති නිමන්ත්‍රණය; අජ්ඣෙසන, ධර්මදෙශනාදිය පිණිස සත්කාරපූර්වවූ අධ්‍යේෂණය; පෙසන, අනාදර පූර්වවූ ප්‍රේරණය; අනුමති, අනුන්විසින් කරණදෙයට තමාමාපියන් කැමතිවීමයයි කියනලද අනුමතිය; පත්ත, යානය; පත්තකාලාදිසු ච, පැමිණියයුතුකාලය යන මේ ආදියෙහිද; අනුත්තකාලෙ, වර්තමානකාලයෙහි (නොහොත්) කාලනුයෙන් එක්තරා කාලයක් නියම නොකොට සමාන්‍ය කාලයෙහි, පචමී විභත්ති හොති, පචමී විභක්තියවේ — පචමී ආණත්තිකාසාසි පරස්සපදෙ — දෙවදත්තොදනී ඔදනං පචතු තෙ පචතන්තු ත්වං පච පචාහි තුම්හෙ පචථ — දෙවදත්තො, දෙවදත්තයෙම; ඉදනී, දැන්; ඔදනං, ඔදනය; පචතු, පිසේවා; ත්වං, ඔබු ගැමෑදෑන; පචන්තු, පිසෙත්වා; ත්වං, තෝ; පච

පචාහි, පිස; තුම්හෙ, තෙපි; පචථ, පිසව්—උත්තමපුරුෂ විෂ
යෙහි ආණත්‍යර්ථප්‍රයොග සම්භවනොවේ—පචමී ආණත්තික
නයරි අනාගතොපදෙසෙවා—සූදෙ ඔදනං පචතං තෙ ප
චන්තං ත්වං පචස්සු තුම්හෙ පචව්හො—පචමී ආණත්තික
ම්මනි—පචීයතා පච්චතා භවතා ඔදනො-පචීයනතං පච්ච
න්තං සූදෙන ඔදනා-ත්වං යෙන පචියස්සු පච්චස්සු-තුම්හෙහි
ඔදනා පචියවෙහා පච්චවෙහා මයා—භවතා, පින්වත්නු විසි
න්; ඔදනො, ඔදනයෙම; පචීයතා පච්චතා, පිසනුලැබේ
වා; සූදෙන, අරක්කැමියා විසින්; ඔදනා, ඔදනයෝතුමූ; ප
චීයනතං පච්චනතං, පිසනුලැබෙත්වා; තෙන, ඔහුවිසින්;
ත්වං, තෝ; පචීයස්සු පච්චස්සු, පිසනුලබ; ඔදනා, ඔදනයෙ
නි; තුම්හෙහි, තෙපි; මයා, මාවිසින්; පචියවෙහා පච්චවෙහා,
පිසනුලබව්—පචමී ආණත්තිකම්මනි පරස්සපදදෙසෙපෙ
වං—පචීයතු පච්චතු භවතා ඔදනො-පචීයනතු පච්චනතු සූ
දෙන ඔදනා-ත්වං තයා පචිය පච්ච පචීයාහි පච්චාහි-තු
ම්හෙ තෙහි පචීයථ පච්චථ—පචමී ආසිංසනකත්තරි පර
ස්සපදෙ—භවං සුඛී භවතු-භදනතා සුඛිතා භවනතු- ත්වං
සුඛී භව භවාහි-තුම්හෙ සුඛිතා භවථ-අහං සුඛී භවාමි-මයං
සුඛිතා භවාම—භවං, පින්වත්තෙම; සුඛී භවතු, සුවපත්වූ
යේ වේවා; භදනතා, පින්වත්නු; සුඛිතා භවනතු, සුවපත්වූ
වාහු වෙත්වා; ත්වං, තෝ; සුඛී භව භවාහි, සුවපත්වූයෙහි
වේවා; තුම්හෙ, තෙපි; සුඛිතා භවථ, සුවපත්වූවාහු වෙත්
වා; අහං, මම; සුඛී භවාමි, සුවපත්වෙම්වා; මයං, අපි; සුඛි
තා භවාම, සුවපත්වමෝවා—පචමී ආසිංසනකත්තරි අතන
ොපදෙසෙවං—භදනතසඞ්ඝරාජසරණඞ්කරවරියවරො
චිරං ජීවතා-ධම්මිකවසුධාධිපා චිරං ජීවනතං—ත්වං චිරං
ජීවස්සු-තුම්හෙ චිරං ජීවවෙහා-අහං චිරං ජීවෙ-මයං චිරං
ජීවාමසෙ—පචමී ආසිංසනකම්මනි—අනුභූයතං සකලකලා
වෙදිනා සරණඞ්කරවරියවරෙන සකපරකායමෙන පටිලද්ධ
පීතිසුඛං—අනුභූයනතං භික්ඛුසඞ්ඝෙන තස්ස දයාකරස්ස
දස්සනසම්භාතපීතිසුඛානි—අනුභූයස්සු ත්වං හො සාත සක

ලොකෙන — අනුභූයවෙහා සුඛානි තුම්හෙ මයා-අනුභූ
යෙ සුඛසම්මිතා. අහං පඤ්ඤවතා*-සුඛසම්මිතා මයං සීලව
න්තෙන අනුභූයාමසෙ—සකලකලාවෙදීනා සර්වශාස්ත්‍රාචා
රියවරෙන, සමග්‍රශාස්ත්‍රඥසර්වාධිකරනම් ආචාර්යෝත්ත
මයා විසින්; සකපරහිතමෙන පටිලද්ධපීතිසුඛා,' ස්වකීය පරා
ක්‍රමයෙන් ප්‍රතිලබ්ධවූ ප්‍රීතිසැපයතෙම; අනුභූයතෙ, අනුභව
කරණුලැබේවා—හිතබුද්ධෙසන, හිතබුද්ධිකයා විසින්; ත
ස්ස දයාකරස්ස දස්සනසඞ්ඛාතපීතිසුඛානි, ඒ දයාකරයාගේ
දර්ශනසඞ්ඛ්‍යාත ප්‍රීතිසැපයෝතුමූ; අනුභූයනතං, අනුභවකර
ණුලැබේත්වා—හො සාත, පින්වත් සොබැය; එවං, තෝ;
සකලලොකෙන, සර්වලොකයා විසින්; අනුභූයසසු, අනුභව
කරණුලැබෙති වා—සුඛානි, සැපයෙනි; තුම්හෙ, තෙපි; ම
යා, මාවිසින්; අනුභූයවෙහා, අනුභවකරණුලබත්වා—සුඛ
සම්මිතො අහං, සැපයයි දන්නාලද මම; පඤ්ඤවතා, නුව
නැත්තහු විසින්; අනුභූයෙ, අනුභවකරණුලබම්වා—සුඛස
ම්මිතා මයං, සුඛසම්මිතවූ අපි; සීලවන්තෙන,' සිල්වත්හු විසි
න්; අනුභූයාමසෙ, අනුභවකරණුලබමෝවා - පචමී ආසිංස
නකම්මන් පරස්සපදදෙසෙපෙවං—අනුභූයතු අනුභූයන්තු
භවතා සුඛං අනුභූයන්තු අනුභූයන්තු අනුභූයස්සු අනුභූය
අනුභූයතාහි අනුභූයාහි අනුභූයථ අනුභූයථ අනුභූයාමි
අනුභූයාමි අනුභූයාම අනුභූයාම-භාවෙ—තෙන භූයතු භූ
යතං-ඔහුවිසින් වීමවේවා-සාදරයෙහි මයි—උද්දිසතු භන්තෙ
භගවා පාතිමොක්ඛං—භන්තෙ, ස්වාමීන්වහන්ස; භගවා,
පින්ඇත්තේ;' පාතිමොක්ඛං උද්දිසතු, ප්‍රාතිමොක්ෂය උ
දෙසනසේක්වා—උග්ගණ්හාතු භන්තෙ භගවා ආටානාටි
යං රක්ඛං—භන්තෙ, වහන්ස; භගවා, භාග්‍යවතුන්වහන්
සේ; ආටානාටියං රක්ඛං, ආටානාටිය නම් පිරිත; උග්ග
ණ්හාතු, උගන්නාසේක්වා—ඉධ පබ්බතො හොතු-අයං
පාසාදෙ සුවණ්ණමයො හොතු—ඉධ, මේ රාජධානියෙ
හි; පබ්බතො හොතු, පර්වතයෙක් වේවා; අයං පාසාදෙ,
මේ පහයතෙමේ; සුවණ්ණමයො හොතු, රන්මය වේ

---

* පඤ්ඤවතා-සමගර.

වා—නං. භගවා ධම්මං දෙසෙති—භගවා, වහන්සේ ධම්මං, නුඹවහන්සේ; ධම්මං දෙසෙති, දහම්දෙසුව මැනවි—අනාදරෙ ඡට්ඨි—භගවතො කම්මං කරොතු—භගවතො, භගවතාම; කම්මං කරොතු, කම්ම ඝාය කෙරේවා—දිඪමේ කත්ථී සිඨි—කට කරෙතු භවං—සම්පරාධිකරණීස්ථි—ස්ථී—පුජ්ජිතො කරොතාය ස්ථී—නිව නතනෙ—අධිවාසෙතු මෙ භන්තෙ භගවා භොජනං—භගවන, ස්වාමීනි; භගවා කෙලෙස් නැසූයේ; මෙ භොජනං, මාගේ භොජනය; අධිවාසෙතු, ඉවසනසේක්වා—ආමනස ගෙත—ඉධ නිසිදතු භවං—භවං, පින්වත්තෙමේ. ඉධ, මේ ආසනයෙහි; නිසීදතු, අවුත් හිදීවා—අනොත්තසනෙත්—දෙසෙතු භන්තෙ භගවා ධම්මං—පෙසනෙ—ගච්ඡ භනෙණ ත්වා ගාමං—පත්තකමතාය ස්ථි ඉමා හා ආවාසා—අනුමතියං—එවං කරොතු—එවං, එසේ; කරොතු කෙරේවා—පුච්ඡ වාසව මං පඤ්හං—වාසව, ශක්‍රය; මං, මා පඤ්හං, ප්‍රශ්නය; පුච්ඡ, විචාරව—පත්ථනාය—පත්ථනා තෙපේ යාවනා—එකං මෙ නයනං දෙහි—දද හි මෙ ගාමවරං—පත්තකාලෙ—සම්පත්තො තෙ කාලො කට කරණ-කටං කරොතු භවං—තෙ, තට; කටකරණේ, කලාල්කිරීමෙහි; කාලො සම්පත්තො, කාලය පැමිණියේය; (එහෙයින්) භවං, පින්වත්තෙමේ; කටං කරොතු, කටය කෙරේවා—පඤ්චමී විභත්ති.

"සත්තමී එය්‍ය එය්‍යුං එය්‍යාසි එය්‍යාථ එය්‍යාමි එය්‍යාම එථ එරං එථො එය්‍යව්හො එය්‍යං එය්‍යාමෙහ" එය්‍යාදයො වාදස සත්තමීසඤ්ඤා; හොන්ති—අනුමත්‍යර්ථෙ ච පරිකප්පත්ථෙ ච විධිනිමන්තනාණත්ත්‍යධිට්ඨසම්පෙසනානුමතිපඤ්හපත්ථනපත්තකාලසම්භාවනාදිසු ච අනුත්තකාලෙ සත්තමී විභත්ති හොති—අනුමත්‍යර්ථෙ ච, යම් කිසිවක්කරණුකාමැත්තාවූ මෙරමාහට අනුදැනීමයයි කියනලද අනුමතියෙහිද; පරිකප්පත්ථෙ ච, "යදිනාම භවෙය්‍යාති සල්ලක්ඛණං නීරූපනං—හෙතුකිරියා සම්භවෙ ඵලකිරියාය සම්භවො පරිකප්පො ච" යනුහෙයින් කර්තෘවාච්‍යයාගේ නිශ්චය නොකිරී

මයයි කියනුදු ද රී ලොකයි; විභත්තිනානත්තෙහිය ණපෙසනානුමතිපරිකප්පනත්ථපත්තකාලසම්භාවිතාදිසුව, ආ ණත්තානුමයෙන් විධිනිමන්තනාජ්ඣෙසනානුමති ප්‍රශ්න ප්‍රාර්ථනා ප්‍රාප්තකාල සම්භාවනාදිය යනාමෙහිද; අනුඤ්ඤා කාලෙ, අනුඤ්ඤාකාලෙයෙහි; සත්තමිවිභත්ති හොති, සත්ත මිවිභත්ති වේ - පඤ්චමීසත්තමීනං පුබ්බාපරියසඤ්ඤා — ස ත්තමී අනුමතිකප්පනරි පරස්සපදෙ — අයමායස්මා පචං පචෙ පචෙය්‍ය - භදන්තා පචුං පචෙය්‍යුං - ත්වං පචෙ පචෙය්‍යා සි - තුම්හෙ ච පචෙය්‍යාථො පචෙය්‍යාථ — අයං ආයස්මා, මේ ආයුෂ්මත්තෙමේ; පචෙතා පචෙ පචෙය්‍ය, පාකය පිසේවා; භදන්තා, පින්වත්හු පචුං පචෙය්‍යුං, පිසෙත්වා; ත්වං, තෝ; පචෙ පචෙය්‍යාසි, පිස; තුම්හෙ, තෙපි; පචෙය්‍යාථ, පිසව් — "කත්තුම්විජ්ජතො පරස්ස අනුඤ්ඤානං අනුමති" යි කියෙන යින් — පචෙය්‍යාමි පචෙය්‍යාම පචෙය්‍යාමු — යත උත්තමපුරු ෂවිෂයෙහි අනුමතිප්‍රයොග නැති — සත්තමී අනුමතිකප්පන රි අත්තනොපදෙසු ඒවං — භවං භත්තං පචෙථ තෙ ප චෙරං ත්වං පචෙථො තුම්හෙ පචෙය්‍යව්හො — සත්තමී අනු මතිකම්මනි - ඔදනො සූදෙන පච්චෙථ පච්චෙථ - ඔදනා පච් චෙරං පච්චෙරං - ත්වං පච්චෙථො පච්චෙථො - තුම්හෙ පච් චෙය්‍යව්හො පච්චෙය්‍යව්හො — සූදෙන, සූපකාරයා විසින්; ඔදනො, ආහාරය තෙම; පච්චෙථ පච්චෙථ, පිසනු ලැබේවා; ඔදනා, ආහාරයෝතුමූ; පච්චෙරං පච්චෙරං, පිසනු ලැ බෙත්වා; ත්වං, තෝ; පච්චෙථො පච්චෙථො, පිසනුලබ; තුම්හෙ පච්චෙය්‍යව්හො පච්චෙය්‍යව්හො, තෙපි පිසනුලබ ව් — සත්තමී අනුමතිකම්මනි පරස්සපදෙසෙ ඒවං — ඔද නො තෙන පච්චෙ පච්චෙය්‍ය පච්චෙ පච්චෙය්‍ය - ඔදනා තෙහි පච්චෙය්‍යුං පච්චෙය්‍යුං පච්චුං පච්චුං - හෙ ඔදන ත්වං මයා පච්චෙය්‍යාසි පච්චෙය්‍යාසි - භවනෙතා ඔදනා තුම්හෙ අම්හෙහි පච්චෙය්‍යාථො පච්චෙය්‍යාථො පච්චෙය්‍යාථ ප ච්චෙය්‍යාථ — සත්තමීපරිකප්පකත්තරි පරස්සපදෙ පන — සොධනි කිනත්තුබො හවෙ - යදිසො පඨමවයෙ පබ්බජෙය්‍ය

අරහා භවෙය්‍ය — සචෙ සඞ්ඛාරා නිච්චා භවෙය්‍යුං න නිරුජ්ඣෙය්‍යුං — යදි ත්වං පණ්ඩිතො භවෙය්‍යාසි පාවචනං උග්ගණ්හෙය්‍යාසි — සචෙ තුම්හෙ විපස්සෙය්‍යාථ අජරාමරා භවෙය්‍යාථ — යදි අහං සමත්ථො භවෙය්‍යාමි පරත්ථං කරෙය්‍යාමි — සචෙ මයං පමාද විහරෙය්‍යාම කිං නුඛො න භවෙය්‍යාම — සො, හෙතෙම; ඉදානි, දැන්; කිං නු ඛො භවෙ, කුමක්වේදෝ; යදි සො පඨමවයෙ පබ්බජෙය්‍ය, ඉදින් හෙතෙම ප්‍රථමවයස්හි පැවිදිවීනම්; අරහා භවෙය්‍ය, රහත් වන්නේයි — පබ්බජෙය්‍ය යනු හෙතුක්‍රියාවිය — අරහා භවෙය්‍ය යනු ඵලක්‍රියාවයි — සචෙ සඞ්ඛාරා නිච්චා භවෙය්‍යුං, ඉදින් සංස්කාරයෝ ශාශ්වතවූනම්; න නිරුජ්ඣෙය්‍යුං, නිරුද්ධනොවන්නාහුය; යදි ත්වං පණ්ඩිතො භවෙය්‍යාසි ඉදින් තෝ පණ්ඩිතවූයෙහි නම්; පාවචනං උග්ගණ්හෙය්‍යාසි, පිටකත්‍රය උගන්නෙහි; සචෙ තුම්හෙ විපස්සෙය්‍යාථ, ඉදින් තෙපි උදයව්‍යයාදිවශයෙන් පඤ්චස්කන්ධය බැලූනම්; අජරාමරා භවෙය්‍යාථ, ජරාමරණ රහිතවන්නව; යදි අහං සමත්ථො භවෙය්‍යාමි, ඉදින් මම සමර්ථවීම්නම්; පරත්ථං කරෙය්‍යාමි, පරවැඩ කෙරෙමි; සචෙ මයං පමාද විහරෙය්‍යාම, ඉදින් අපි ප්‍රමාදයෙන් වාසයකළමෝනම්; කිංනුඛො න භවෙය්‍යාම, කුමක්නම් නොවෙමෝද — සත්තමීපරිකප්පකාලාති අත්තනොපදෙරූපං — යදි සො පචෙථ, ජනො ඔදනං පචෙථ — තෙ පචෙරං — ත්වං පචෙථො — තුම්හෙ පචෙය්‍යව්හො — අහං පචෙ පචෙය්‍යං — මයං පචෙය්‍යාම්හෙ — සත්තමීපරිකප්පකාලිනී — ආගච්ඡෙය්‍ය චෙ දෙවදත්තො සුදෙන ඔදනො පචිසෙථ පචෙච්චථ — දක්ඛිණෙන චෙ ගච්ඡෙය්‍යුං සකටෙ ඔදනා පරිසෙරං පචෙච්චරං — සචෙ ත්වං පමජ්ජෙය්‍යාසි නිරයපාලෙහි පරිසෙථො පචෙච්චථො — යදි තුම්හෙ චිත්තං න රක්ඛෙය්‍යාථ නරකගාමිනො පවිසෙය්‍යව්හො පචෙච්චෙය්‍යව්හො — සචෙ අහං කායගතාසතිං න භාවෙය්‍යං කිලෙසානලෙහි පචිසෙය්‍යං පචෙච්චෙය්‍යං — යදි මයං සුචරිතං න කරෙය්‍යාම යමපාලෙහි පරිසෙය්‍යාම්හෙ පචෙච්චෙය්‍යාම්හෙ — ආගච්ඡෙය්‍ය චෙ දෙවද

නෙත්තා, ඉදින් දෙවදූතතෙම ආසේවීනම්; සුදෙන සිදනො පණීතෙථ පවෙච්ඡ, සූදයා විසින් ඔදනයතෙම පිසනුලබන් නේය; දක්ඛිණෙය්‍ය වෙ ගවෙජස්සු, ඉදින් දක්ෂිණාගා යෙන් ගවෙසෝනම්; සකවෙ, ගැලෙහි; ඔදනා පවිසෙරං පවෙච්ඡරුං, ඔදනයෝතුමු පිසනුලබන්නාහුය; සාවෙ තිං පවෙජ්ජයාසි, ඉදින් තෝ ප්‍රමාදවූයෙහිනම්; නිරයපාලෙහි පවිශෙය්‍යථො පවෙච්ඡථො, යමපල්ලන් විසින් පිසනුලබන්නෙහි ය; යදි භූතෙහි චිත්තං න රක්ඛිය්‍යථ, ඉදින් නොපි සිත නොරක්නාහුනම්; නරකග්ගිනා පවිසෙය්‍යාථ පවෙච්ඡය්‍යාථ, නරකගින්නෙන් පිසනුලබන්නව; සචෙ අහං කායගතාසතිං න භාවෙය්‍යං, ඉදින් මම කායෙහි පැවති සිහිය නොවැඩීම්නම්; කිලෙසානලෙහි පවිසෙය්‍යං පවෙච්ඡෙය්‍යං, කෙලෙස් නැමැති ගින්නෙන් පිසනුලබමි; යදි මයං සුචරිතං න කරෙය්‍යාම, ඉදින් අපි පින් නොකළමෝනම්; යමපාලෙහි පවිසෙය්‍යාමෙහි පවෙච්ඡෙය්‍යාමෙහි, නිරයපල්ලන්විසින් පිසනුලබමු—සත්තමීපරිකප්පකාමිනි ප්‍රශ්නපද දෙසෙපෙය්‍යවං—ආගවෙජය්‍යුං වෙ දක්ඛිණෙය්‍ය සුදෙන ඕදනො පවිසෙ පවෙච පවිසෙය්‍ය පවෙච්ඡෙය්‍ය පවිසෙය්‍යුං-පවෙච්ඡෙය්‍යුං පවිස්සු පවිච්ඡුං පවිසෙය්‍යාසි පවෙච්ඡෙය්‍යාසි පවිසෙය්‍යාථො පවෙච්ඡෙය්‍යාථො පවිසෙය්‍යාථ පවෙච්ඡෙය්‍යාථ-පවිසෙය්‍යාමි පවෙච්ඡෙය්‍යාමි-පවිසෙය්‍යාමු පවෙච්ඡෙය්‍යාමු පවිසෙය්‍යාම පවෙච්ඡෙය්‍යාම—භාවෙ—භවතා භූයෙ භූයෙථ භූයෙථ—පින්වතුන්විසින් විමවන්නේය—සාදරවිධිම්හි—භවං සරභඤ්ඤං භණෙය්‍ය-භවං, පින්වත්තෙමේ; සරභඤ්ඤං භණෙය්‍ය, ස්වරයෙන් කිව කියාවා—අනාදරවිධිම්හි—ත්වං භණෙ භන්තා පවෙයහසි—භණෙ, සතය; ත්වං, තෝ; භත්තං පචෙය්‍යාසි, බත් පිස—දිට්ඨධම්මිකාළවිධිම්හි-භවං පත්තං පචෙය්‍ය—භවං, පින්වත්තෙමේ; පත්තං පචෙය්‍ය, පාත්‍රය පිසේවා—සම්පරායිකාළවිධිම්හි—භවං පුඤ්ඤං කරෙය්‍ය—නිමන්තනෙ—භවං භත්තං භුඤ්ජෙය්‍ය—ආමන්තනෙ—ඉධ භවං නිසීදෙය්‍ය—අජ්ඣෙසනෙ—දූර

කං අඤ්ඤාපෙය්‍ය—දරකා, දරුවා; අඤ්ඤාපෙය්‍ය, ශාස්ත්‍ර
ගදරවාවා—පොතෙ—ගවෙසෙය්‍යාසි අපරෙ ත්වං ගන්ථං-
අපරෙ, කොල; ත්වං, තෝ; ගන්ථං, වනයට; ගවෙසෙය්‍යා
සි, සව—අනුමත්ථියා—එවං කරෙය්‍යාසි—පසෙනදහ—කිමාය
ස්මා විනයා පරියාපුණෙය්‍ය උදාහු ධම්මං—කිං, කිමෙක්
ද; ආයස්මා, ආයුෂ්මත්තෙම; විනයා පරියාපුණෙය්‍ය, වින
ය හදාරද; උදාහු, නොහොත්; ධම්මං, ධර්මය හදාරද-ග
වෙසෙය්‍යංවාහං උපොසථං නාම ගවෙසෙය්‍යං—අහං, මම;
උපොසථං, උපොසථයට; ගවෙසෙය්‍යං වා, සෙවීද; නාම ග
වෙසෙය්‍යං, නොසෙවීද-පබ්බජ්ජා—ලභෙය්‍යාහංභන්තෙ
භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං ලභෙය්‍යං උපසම්පදං—භ
න්තෙ, ස්වාමීනි; භගවතො සන්තිකෙ, භාග්‍යවතුන් වෙත;
අහං, මම; පබ්බජ්ජං ලභෙය්‍යං, ප්‍රව්‍රජ්‍යාව ලබම්වා; උපස
ම්පදං ලභෙය්‍යං, උපසම්පදාව ලබම්වා—සුභාසිතඤ්ඤෙව
භාසෙය්‍යං—සුභාසිතඤ්ඤෙව, සුන්දරවචනයෙක්ම; භාසෙ
ය්‍යං, කියම්වා—ද්‍රාජිනාදීෂ්‍යයෙහි ශෛක්ෂකාරක යුෂ්ටිත්කාර
කදෙදෙනාගේ ප්‍රයොග නැති—පත්තකාලෙ-යදි සඞ්ඝස්ස
පත්තකාලං සඞ්ඝො උපොසථං කරෙය්‍ය—එතස්ස භගවා
කාලො එතස්ස සුගත කාලො යං භගවා සාවකානං සික්ඛාප
දං පඤ්ඤපෙය්‍ය—භගවා, භාග්‍යවත්තෙමේ; සාවකානං,
ශ්‍රාවකයන්ට; යං සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙය්‍ය, යම් ශික්ෂාප
දයක් පණවන්නේද; භගවා, භගවත; එතස්ස, ඒ ශික්ෂාප
දප්‍රඥප්තියට; කාලො, කලයි; සුගත, තථාගතය; එතස්ස,
ඒ ශික්ෂාපදප්‍රඥප්තියට; කාලො, කලයි—සම්භාවනෙ—භ
වං බලු රජ්ජං කරෙය්‍ය—භවං, පින්වත්තෙම; බලූ, ඒ
කාන්තයෙන්; රජ්ජං කරෙය්‍ය, රාජ්‍යය කරන්නේය-අප
රෙන නයො—රජ්ජං කරෙය්‍ය, රාජ්‍යය කිරීමට සමර්ථයි;
රජ්ජං කරෙය්‍ය, රාජ්‍යය කිරීමට සුදුසුයි-අපි භවං ගිලිතං පා
සාණං පචෙය්‍ය උදරග්ගිනා—භවං, පින්වත්තෙමේ, ගිලි
තං, ගිලනලද; පාසාණං අපි, පහණකුදු පචා; උදරග්ගිනා,
ජඨරාග්නියෙන්; පචෙය්‍ය, පිසන්නේයි; පචෙය්‍ය, පිසීමට ස

මඤ්චයි; පච්චයං, පිහිටට සුදුසුයි—වාහි කිං—"සෙතුද්දලෙ පෙක්ඛිය සච්චයං" යනාදී මුගලන් සූත්‍රයෙහි ව්‍යාග්‍රහණය කුමක් පිණ්ඩසදයත්—සම්භාවෙමි අවකප්පෙමි භවං පවිස්සති භවං අපචි–භවං, පින්වත්තෙමේ; පවිස්සති, මතුපිසත්තේවි නම්; භවං, පින්වත්තෙමේ; අපචි, පිසූයේවිනම්; සම්භාවෙමි, සම්භාවෙමියයි ශ්‍රේයි; අවකප්පෙමි, හඳගමි; යනාදියෙහි එසනදී ප්‍රශ්නයන් නොවන පිණ්ඩසයි-සම්භාවනතම් ක්‍රියායෙහි යොගයෙයාව දැක්මයි—සත්තමීවිභක්ති.

" පරොක්ඛා අ උ එ ත්ථ අ ම්හ ත්ථ රෙ ත්ථො ව්හො ඉ ම්හෙ" අආදයො ඩාදස පරොක්ඛා සඤ්ඤා හොන්ති—අපච්චක්ඛෙ වත්තමානො ඉන්ද්‍රියාවිසයභූතෙ අතීතෙ කාලෙ පරොක්ඛා විභත්ති හොති—අපච්චක්ඛෙ, ප්‍රත්‍යක්‍ෂනුවූ (හෙවත්) වත්නානො, දූයොගකරන්නාහුගේ; ඉන්ද්‍රියාවිසයභූතෙ, ඉඳුරන්ට විෂයනුවූ; අතීතෙ කාලෙ, ඉකුත්කාලයක් ගම්‍යමානකල්හි; පරොක්ඛා විභත්ති හොති, පරොක්ෂාවිභක්තිවේ–පරොක්ඛාකතාපරි පරසස්පද—මාතුගාමො බදනං පපව කිර-තෙ පපවු කිර-ත්වං පපෙව කිර-තුම්හෙ පපවිත්ථ පපවත්ථ කිර-අහං පපව කිර-මයං පපවිම්හ කිර—මාතුගාමො, මාතෘනාම්තොමෝ; බදනං, බදනය; පපව කිර, පිසූයේල්ලු; තෙ, ඔහු හැමදෙන; පපවු කිර, පිසූවෝල්ලු; ත්වං, තෝ; පපෙව කිර, පිසූයෙහිල්ලු; තුම්හෙ, තෙපි; පපවිත්ථ පපවත්ථ කිර, පිසූවහුල්ලු; අහං, මම; පපව කිර, පිසීමිල්ලු; මයං, අපි හැමදෙන; පපවිම්හ කිර, අපිතයෙහි පිසූමෝල්ලු—පරොක්ඛා කතතරි අත්තනොපදෙපෙයවං— සා දෙවතා බදනං පපචිත්ථ පපවත්ථ කිල-තෙ දුරා පපචිරෙ කිල-ත්වං පපචිත්ථො පපවිත්ථො කිල-තුම්හෙ පපචිව්හො කිල-අහං පපචි කිල-මයං පපචිම්හෙ කිල—සා දෙවතා, ඒ දෙවතාතොමෝ; බදනං පපචිත්ථ පපවත්ථ කිල, බත් පිසූවාල්ලු; තෙ දුරා, ඒ හායදිරාවෝතුමූ; පපචිරෙ කිල, පිසූවෝල්ලු; ත්වං, තෝ; පපවිත්ථො පපවිත්ථො කිල, පිසූයෙහිල්ලු; තුම්හෙ, තෙපි; ප

පචිංවෙනා කිල, පිසූවනුලූ; අහං, මම; පපචි කිර, අයිතපෙයි පිසූයෙමිලූ; මයං, අපි; පපචිම්හ කිල, පිසූමුලූ—දෙවතාශ බැදීනු තුමූ සප්‍රීලිනුව සිට පුරුෂයනුත් කියවති-මාතුගාම දරශබැදීනු තුමූ පුලලිනුරූපයෙන් සිට සත්‍රීන් කියවති—මෙ සේම ශබ්දශාස්ත්‍රසවභාවයයි දතයුතු—පරොක්ඛා කම්ම ණි—තයා කිර බදගො පපච්චිත්ථ පපච්චත්ථ-හවතා බදනා පපච්චිරෙ කිර-ගෙ බදන එං මයා පපච්චිංනො පපච්ච නො-තවයො බදනා තුමෙහනි පපච්චිංවො-බදනො හං තවතා පපච්චි-බදනා මයං නෙන පපච්චිම්හ—තයා, තාවිසින්; බදගො, බදනයෙම; පපච්චිත්ථ-පපච්චත්ථ කිර, පිසනලදීලූ; හවතා, පින්වත්හුවිසින්; බදනා, බදනයෝ තුමූ; පපච්චිරෙ කිර, පිසනලද්දහුලූ; ගෙ බදන, කොල බ දනය; එං, තෝ; මයා, මාවිසින්; පපච්චිංසො-පපච්ච නො, පිසනුලැබූයෙහිලූ, හවතෙනා බදනා, පින්වත්වූ බද නයෙනි; තුමෙහ, තෙපි; තෙහි, ඔවුන්විසින්; පපච්චි වෙහා, පිසනුලැබූමනුලූ; බදගො අහං, බදනවූ මම; හවතා, පින්වත්හු විසින්; පපච්චි, පිසනලදීම්ලූ; බදනා මයං, ආහා රවූ අපි; පපච්චිම්හ, පිසනුලැබූමුලූ—පරොක්ඛාකම්මනි ප රස්සපදදෙපෙසෙපෞවං-සො බදනො නෙන පපච්ච-තෙ බ දනා පපච්චු-එවං පපච්චො-තුමෙහ පපච්චිත්ථ-අහං පපච්ච-මයං පපච්චිම්හ-හා ; ව-බභූව බභූයිත්ථ බභූවිත්ථ හවතා.

හවතා, පින්වත්හු විසින්; බභූව-බභූයිත්ථ-බභූවිත්ථ, වී මලූ—"පරොක්ඛා හීයත්තනහිසු පන රූපානි සබ්බත්ථ පයො ගමනුගම්ම පයොජතබ්බානි" යි කියා හෙයින් පරොක්ඛාහී යත්තනි යන මොවුන් විභක්ති කාර්‍ය්‍යකර්මභාවාදී සියල් ලෙයි රූපයන් ප්‍රයොගසබ්දතපාලිය දැකම ප්‍රයොගකට යුතු—පරොක්ඛාවිභත්ති,

"හීයත්තනී අ ඌ ඔ ත්ථ අ ම්හා ත්ථ ත්ථුං සෙ ව්හං ඉං ම්හසෙ" ආ ආදයො වාදස හීයත්තනී සඤ්ඤා හොන්ති—හීයොප්පභුති අතීතෙ කාලෙ පච්චක්ඛෙ වා අපච්චක්ඛෙ වා හීයත්තනී විභත්ති හොති—පච්චක්ඛෙ වා, ඉන්ද්‍රියවිෂයවූහෝ; අපච්චක්ඛෙ වා, ඉන්ද්‍රියවිෂයනොවූහෝ; හීයොප්පභුති, ඊයේආදිවූ; අතීතෙ කාලෙ, ඉකුත්කාලයක් ගම්‍යමානකල්හි; හීයත්තනී විභත්ති හොති, හීයත්තනී විභක්තිවේ—ඇසින් දැක අතීතවූ කාලය පච්චක්ඛනම—ඇසින් නොදුක පරොක්ෂයෙන් දත් කාලය අපච්චක්ඛනම්—හීයත්තනීකත්තරි පරස්සපදෙ—සො ඔදනං අපචත්ථ පචත්ථ අපච පච අපචා පචා—තෙ අපචු පචු අපචූ පචූ—ත්වං අපච පච අපචි පචි අපචත්ථ පචත්ථ අපචත්ථො පචත්ථො අපචසි පචසි අපචො පචො-තුම්හෙ අපචත්ථ පචත්ථ අපචුත්ථ පචුත්ථ—අහං අපචං පචං අපචු පච— මයං අපචම්හ පචම්හ අපචම්හා පචම්හා—සො, හෙතෙම; ඔදනං, ඔදනය; අපචත්ථ-පචත්ථ-අපච-පච-අපචා-පචා, අතීතරාත්‍රියගේ මධ්‍යමයාමයෙහිපටන් යට පිසී (නොහොත්) පිසූයේය; තෙ, ඔහුහැමදෙන; අපචු-පචු-අපචූ-පචූ, පාන්වන්ට සත්පෑසමාරකින් යට පිසූ (නොහොත්) පිසූවාහුය; ත්වං, තෝ; අපච—පච-අපචි-පචි-අපචත්ථ-පචත්ථ- අපචත්ථො-පචත්ථො-අපචසි-පචසි-අපචො-පචො,පාන්වන්ට පස්පැයකින් යට පිසූයෙහි; තුම්හෙ, තෙපි; අපචත්ථ-පචත්ථ-අපචුත්ථ-පචුත්ථ,පාන්වස්ට තුන්පැපත්සාළිස්විනාඩිකාවකින් යට පිසූවවු; අහං, මම; අපචං-පචං-අපච-පච, අතීතයෙහි පිසූයෙමි; මයං, අපි; අපචම්හ-පචම්හ-අපචම්හා-පචම්හා, පිසූයෙමු—හීයත්තනීකත්තරි අත්තනොපදෙප්‍යවං—සො භත්තං අපචත්ථ පචත්ථ—තෙ අපචත්ථුං පචත්ථුං—ත්වං අපචසෙ පචසෙ—තුම්හෙ අප

ච්චහං පච්චහා—අහං අපචසිං පචසිං අපචිං පචිං මි
යං අපචාම්හසෙ පචාම්හසෙ—හියත්තනී කම්මනි—
තයා ඔදනෝ අපච්චත්ථ පච්චත්ථ අපච්චථ පච්චථ—භ
වතා තෙන ඔදනා අපච්චත්ථුං පච්චත්ථුං—ඔදන ත්වං
තෙන අපච්චසෙ පච්චසෙ—භවන්තාහ ඔදනා තු
ම්හෙ මයා අපච්චව්හං පච්චව්හං—ඔදනො අහං ත
-යා අපච්චසිං පච්චසිං අපච්චිං පච්චිං—ඔදනා මයං
තුම්හෙහි අපච්චාම්හසෙ පච්චාම්හසෙ—තයා, තා වි
සින්; ඔදනො, ඔදනයතෙම; අපච්චත්ථ-පච්චත්ථ-
අපච්චථ-පච්චථ, අනිතරාත්‍රියගේ මධ්‍යමයාමයෙහි
පටන් යටපිසනලදී; භවතා,පින්වතුන්විසින්;ඔදනා,
ඔදනයෝතුමූ; අපච්චත්ථුං-පච්චත්ථුං, පිසනුලැබූ;
(නොහොත්) පිසනුලැබුවාහුයි; (නොහොත්) පිස
නලදූහුයි; ඔදන, ඔදනය, ත්වං, තෝ; තෙන, ඔ
හුවිසින්; අපච්චසෙ-පච්චසෙ, පිසනලද්දෙහිය; භ
වතොනා ඔදනා, පින්වත් ඔදනයෙනි; තුම්හෙ,
තෙපි; මයා අපච්චව්හං-පච්චව්හං, මාවිසින් පිසන
ලද්දව; ඔදනො අහං, ඔදනවූ මම; තයා අපච්ච
සිං-පච්චසිං-අපච්චිං-පච්චිං, තා විසින් පිසනලද්දිම්
(නොහොත්) පිසනලදිමි; ඔදනා මයං, ඔදනවූ
අපි, තුම්හෙහි අපච්චාම්හසෙ—පච්චාම්හසෙ, තො
පවිසින් පිසනලදුමහ— හියත්තනීපරස්සපදංදෙසෙ
පෙපුවං-දෙවදත්තෙන ඔදනො අපච්චියත්ථ පච්චියත්ථ
අපච්චත්ථ පච්චත්ථ අපච්චිය පච්චිය අපච්චියා පච්චියා අප
ච්ච පච්ච අපච්චා පච්චා—තෙ ඔදනා තෙන අපච්
යසු පච්යසු අපච්චිසු පච්චිසු අපච්චු පච්චු අපච්චු ප
ච්චූ— ත්වං ඔදන මයා අපච්ච පච්ච අපච්චි පච්චි
අපච්චත්ථ පච්චත්ථ අපච්චඨො පච්චඨො අපච්ච
සි පච්චසි අපචෙචා පචෙචා—තුම්හෙ ඔදනා සුදෙ
හි අපච්චත්ථ පච්චත්ථ— ඔදනො අහං තෙන අප
ච්චං පච්චං අපච්ච පච්ච— ඔදනා මයං දෙවදත්තෙ
න අපච්චම්හ පච්චම්හ අපච්චම්හා පච්චම්හා—

භාවෙ—අභූයත්ථ භූයත්ථ අභූය භූය අභූයා භූයා අභූයථ භූයථ භවතා—භවතා, පින්වත්හුවිසින්; අභූයාත්ථ භූයාත්ථ අභූය භූය අභූයා භූයා අභූයථ භූයථ, තුන්පෑ පන්සාලිස්විනාඩිකාවකින් යට වීමයි—හීයත්තනිවිභත්ති.

“අජ්ජතනී ඊං උං ඕ ත්ථ ඉං ම්හා ආ ඌ සෙ ව්හං අ ම්හෙ” ඊ ආදීයො වාදස අජ්ජතනීසඤ්ඤා හොන්ති—සමීපෙ සම්පතො පට්ඨාය අජ්ජප්පභුති අතීතෙ කාලෙ පච්චක්ඛෙ ච අපච්චක්ඛෙ ච අජ්ජතනීවිභත්ති හොති—සමීපෙ, සමීපයගිසේය, සම්පතො පට්ඨාය, සම්පයෙහි පටන්; අජ්ජප්පභුති, අද්දවස ඇදිවූ; පච්චක්ඛෙ ච අපච්චක්ඛෙ ච, ඉන්ද්‍රියවිෂයවූ හෝ නුවූහෝ; අතීතෙ කාලෙ, ඉකුත්කාලයක් ගම්‍යමානකල්හි; අජ්ජතනිවිභත්ති හොති, අජ්ජතනිවිභත්තිවේ.

අඤ්ඤස්සා ච වුට්ඨානා අඤ්ඤස්සා ච සංවෙසනා
එසජ්ජතනො කාලො අහරූභයතඩ්ඪරත්තං වා.

අඤ්ඤස්සා ච වුට්ඨානා, නාතයාදනපෙතවූ වුට්ඨානයෙද්; අඤ්ඤස්සා ච සංවෙසනා, නාතයාදනපෙතවූ ශයනයෙද්; ඇතුළත්කොට ඇති; එසො, මෙතෙම; අජ්ජතනො කාලො, අද්‍යතනකාලනම; අහරූභයතඩ්ඪරත්තං වා, දිනයාගේ දෙකෝටියෙන් අඩ්රාත්‍රියක් හෝ අද්‍යතනකාලනම්—මෙහි නාතයාදනපෙතවූ උට්ඨානනම් පාත්වත්ව තුන්පෑ පන්සාලිස් විනාඩිකාවක් තබා නැගී සිටීමය—නාතයාදනපෙතවූ ශයනය නම් රෑවූ එපමණකලකින් සැතපීමය; මේ උභය කෝටියෙන් පරිච්ඡින්නවූ කාලය අද්‍යතනකාලනම් මැඩි—ඒක්මතයෙක—විනිඃමතයෙහි උභයරාත්‍රියෙන් සත්පෑසමාරබැගින් ගෙණ දිවාභාගයහා ඇතුළත්වූ පන්සාලිස්පෑය අද්‍යතනකාලනම් වේ.

අහසසුහයෙතා අථ
රත්තං වා තදුපඩ්ඪකං
අඤෙඤා කත්වාන විඤ්ඤෙය්‍යො
අහො අජ්ජතනො ඉති
තදඤ්ඤෙ පන යො කාලො
සො හජ්ජතනසඤ්ඤිතො.

යනාමේ ගාථාවෙන් දක්වනලද එක්මතයෙක.

පච්ඡිමො 'තීතරත්තියා යාමො අද්ධම්මුස්ස වා, කාලො සියා තය'ජ්ජතනො වෙයාකරණදස්සනං.

යනාමේ ගාථාවෙන් දක්වනලදමතවයෙකැයි මෙසේ ගාථාත්‍රයකින් දැක්වූ මතපඤ්චකයම මෙහි දක්වනලදී—අජ්ජතනීකත්තරි පරස්සපදෙ—සො ඔදනං අපචිත්ථො පචිත්ථො අපචත්ථො පචත්ථො අපචි පචි අපචී පචී—තෙ අපචිංසු පචිංසු අපචංසු පචංසු අපචුං පචුං—ත්වං අපච පච අපචි පචි අපචිත්ථ පචිත්ථ අපචත්ථ පචත්ථ අපචංසු පචංසු අපචිත්ථො පචිත්ථො අපචත්ථො පචත්ථො අපචිසි පචිසි අපචසි පචසි අපචො පචො—තුම්හෙ අපචුත්ථ පචුත්ථ අපචසිත්ථ පචසිත්ථ අපචිත්ථ පචිත්ථ අපචත්ථ පචත්ථ—අහං අපචිසිං පචිසිං අපචසිං පචසිං අපචිං පචිං—මයං අපචුම්හ පචුම්හ අපචුම්හා පචුම්හා අපචසිම්හ පචසිම්හ අපචසිම්හා පචසිම්හා අපචිම්හ පචිම්හ අපචිම්හා පචිම්හා අපචම්හ පචම්හ අපචම්හා පචම්හා—සො, හෙතෙම; ඔදනං, බත; අපචිත්ථො-පෙ-පචි, අතීත රාත්‍රියගේ මධ්‍යමරාත්‍රියෙන් මෙපිට පිසී (නො හොත්) පිසුයේය; තෙ, ඔහුහැමදෙන; අපචිංසු-පෙ-පචුං, පාත්වත්ම දසපැයකින් මෙපිට පිසූ (නො හොත්) පිසුවාහුය; (නොහොත්) පිසූහ; ත්වං, තෝ; අපච-පෙ-පචො, පාත්වත්ම සත්පැසමාරකින් මෙපිට පිසූයෙහි; තුම්හෙ, තෙපි; අපචුත්ථ-පෙ-පචත්ථ, පාත්වත්ම පස්පැයකින් මෙපිට පිසූවවු; අහං, මම;

අපචිසිං-පෙ-පචිං, පාත්වත්ට තුන්පෑපන්සාළිස්වි
නාඩිකාවකින් මෙපිට පිසූයෙමි, මයං, අපි; අපචිම්හ
-පෙ-පචම්හා, පාත්වත්ට තුන්පෑපන්සාළිස්විනාඩි
කාවකින් මෙපිට පිසූයෙමු-අජ්ජතනීකත්තරි අත්ත
නොපදෙපෙය්‍යාලං—සො ඔදනං අපචිත්ථ පචිත්ථ අප
චත්ථ පචත්ථ අපච පච අපචා පචා—තෙ අපචු පචු
අපචූ පචූ—ත්වං අපචිසෙ පචිසෙ අපචසෙ පචසෙ-
තුම්හෙ අපචිව්හං පචිව්හං අපචව්හං පචව්හං-අහං
අපචිං පචිං අපච පච-මයං අපචිම්හෙ පචිම්හෙ අප
චම්හෙ පචම්හෙ-අජ්ජතනීකම්මනි-භවතා භත්තං
අපච්චිත්ථ පච්චිත්ථ අපච්චත්ථ පච්චත්ථ අපච්ච පච්ච
අපච්චා පච්චා—තෙ ඔදනා තෙන අපච්චු පච්චු අ
පච්චූ පච්චූ—ත්වං ඔදන ආලාරිකෙන අපච්චිසෙ ප
ච්චිසෙ අපච්චසෙ පච්චසෙ-තුම්හෙ ඔදනා තෙහි
අපච්චිව්හං පච්චිව්හං අපච්චව්හං පච්චව්හං—ඔද
නො අහං භවතා අපච්චිං පච්චිං අපච්ච පච්ච-මයං
අපච්චිම්හෙ පච්චිම්හෙ අපච්චම්හෙ පච්චම්හෙ—
භවතා, පින්වත්හුවිසින්; භත්තං, භොජනය; අප
ච්චිත්ථ-පෙ-පච්චා, පාත්වත්ට දසපෑයකින්මෙපිට
පිසනුලැබී (නොහොත්) පිසනලද්දේය; (නො
හොත්) පිසනුලැබූයේය; තෙ ඔදනා, ඒ ඔදන
යෝතුමූ; තෙන, ඔහුවිසින්; අපච්චු—පච්චු—අපච්චූ
-පච්චූ, පිසනුලැබූහු; (නොහොත්) පිසනලද්දාහුය;
(නොහොත්) පිසනුලැබූවාහුය; ඔදන, ආහාරය;
ත්වං, තෝ; ආලාරිකෙන, සූදයාවිසින්; අපච්චිසෙ-
පච්චිසෙ—අපච්චසෙ—පච්චසෙ, පිසනලද්දෙහිය;
ඔදනා, ආහාරයෙනි; තුම්හෙ, තෙපි; තෙහි, ඔවුන්
විසින්; අපච්චිව්හං—පච්චිව්හං අපච්චව්හං—පච්චව්හං,
පිසනලද්දව; ඔදනො අහං, ආහාරවූ මම; භවතා,
පින්විත්හුවිසින්; අපච්චිං—පච්චිං—අපච්ච—පච්ච, පිස
නා ලදිමි; ඔදනා මයං, ඔදනවූ අපි; අපච්චිම්හෙ-ප
ච්චිම්හෙ-අපච්චම්හෙ-පච්චම්හෙ, පිසනුලැබූමු.

අජ්ජතනීකම්මනි පරස්සපදදෙසෙ ප්‍රයොගං—ඔද
නො භවතා අපච්චියිත්ථො පච්චියිත්ථො අපච්චියත්ථො
පච්චියත්ථො අපච්චිත්ථො පච්චිත්ථො අපච්චත්ථො ප
ච්චත්ථො අපච්චියි පච්චියි අපච්චි පච්චි අපච්චී පච්චී—
ඔදනා අපච්චියිංසු පච්චියිංසු අපච්චිංසු පච්චිංසු අ
පච්චියංසු පච්චියංසු අපච්චංසු පච්චංසු අපච්චිසු පච්
චිසු අපච්චුං පච්චුං—ත්වං ඔදන අපච්ච පච්ච අපච්චි
පච්චි අපච්චිත්ථ පච්චිත්ථ අපච්චත්ථ පච්චත්ථ අපච්චි
ත්ථො පච්චිත්ථො අපච්චත්ථො පච්චත්ථො අපච්චිසි ප
ච්චිසි අපච්චසි පච්චසි අපච්චො පච්චො—තුම්හෙ ඔද
නා අපච්චුත්ථ පච්චුත්ථ අපච්චයිත්ථ පච්චයිත්ථ අපච්ච
සිත්ථ පච්චසිත්ථ අපච්චිත්ථ පච්චිත්ථ අපච්චත්ථ පච්චත්ථ-
අහං අපච්චිසිං පච්චිසිං අපච්චිං පච්චිං—මයං අප
ච්චුම්හ පච්චුම්හ අපච්චුම්හා පච්චුම්හා අපච්චසිම්හ
පච්චසිම්හ අපච්චසිම්හා පච්චසිම්හා අපච්චිම්හ පච්චි
ම්හ අපච්චිම්හා පච්චිම්හා අපච්චම්හ පච්චම්හ අප
ච්චම්හා පච්චම්හා—භාවෙ—අභූයිත්ථො භූයිත්ථො
අභූයත්ථො භූයත්ථො අභූයි භූයි අභූයී භූයී අභූයිත්ථ
භූයිත්ථ අභූයත්ථ භූයත්ථ අභූය භූය අභූයා භූයා
අභවිත්ථ භවිත්ථ තයා—තයා, තාවිසින්; අභූයිත්ථො—
භූයිත්ථො—අභූයත්ථො—භූයත්ථො—අභූයි—භූයි—අභූයී
භූයී—අභූයිත්ථ—භූයිත්ථ—අභූයත්ථ—භූයත්ථ—අභූය—භූය—
අභූයා—භූයා—අභවිත්ථ—භවිත්ථ, පාත්වන්ට තුන්පෑප
ත්සාත්‍රිස්විනාඩිකාවකින් මෙපිට වීමයි—යද, මායො
ගෙ ත්වං ඡිඤ්ඤනතිආජ්ජතනීවිභත්තියො සබ්බකා
ලෙපි හොන්ති ඊෂන්ලෙදන පචම් ච—යද, යම්කලෙ
ත්ති; මායොගො, මායොගෙ සබ්බකාලෙ ච" ය
න සූත්‍රයෙන් මාශබ්දයොගා භූවාදිධාතූන්ගේ යො
ගයෙව්ද; තද, එකාල්ගී, ඡීයතන නජ්ජතනීවිභත්ති
යෝ, හීයත්තනී, අජ්ජතනී විභක්තිහු දෙදෙනී; ස
බ්බකාලෙපි හොන්ති, අතීතමානාදිසියළුකල්හිදු
වෙති; චසදෙදින, විග්‍රහණයෙන්; පඤ්චම් ච, පඤ්ච

මීවිභක්තිද; සබ්බකාලයෙහි වන්නීය; එබැවින්—මාභවති මාභවා මාභවිස්සති මාභවිස්සංති වා අඤ්ඤෙ හීයත්තනජ්ජතනී විභත්තියො හොන්ති–මාභවති; දැන්නොවේ; මාභවා, පෙරනොවී; මාභවිස්සති,මතුනොවේ; මාභවිස්සාති වා අඤ්ඤෙ,නොවීනම් යනාමේ අර්ථයෙහි; හීයත්තනජ්ජතනීවිභත්තියො හොන්ති,හීයත්තනී අජ්ජතනී විභක්තීහු වෙත්.

සො මාභවා මාභවී මා තෙ භවතු අනන්තරායො—සො, හෙතෙම; මාභවා, දැන්නොවේ; අතීතයෙහි නොවී; අනාගතයෙහි නොවේ; හීයත්තනීයට උදාහරණයි—මාභවී, දැන්නොවේ; පෙරනොවී; මතු නොවේ; අජ්ජතනීයට උදාහරණයි—තෙ, තාම; අනන්තරායො; උවදුරෙක්; මාභවතු, දැන්නොවේවා; පෙරනුවූයේය; මතුනොවේවා—මතෙත්තනීද අර්ථ මෙම නයයි–මාපචා මාපචි මාපචතු—මාගච්ඡං මා ගච්ඡි මාගච්ඡතු–මාකාසි පාපමාගමා මාගමී මාගමෙතු–එවං මාගච්ඡෙ මාගච්ඡි මාගච්ඡාසි ඉච්චාදී–කාසි, කිසිවෙක්; පාපං, දුකම; මාඅගමා, දැනුදු; පෙරද; මතුද; නාහමක් යේවා–සද්දලක්ඛණාදිසු මා යොගො යථා–මායොගෙ සති ඊ ආදයො ච ආආදයො ච වා හොන්ති—මායොගෙ සති,ප්‍රතිෂෙධාර්ථයෙහි වැටෙන්නාවූ; මා යන අව්‍යයාභා යොගයක් ඇතිකල්හි; ඊආදයො ච, ඊආදිහුද; ආආදයො ච, ආආදිහුද; (හෙවත්) මා යන නිපාතයාහා යෙදීමක් ඇතිකල්හි; හීයත්තනිඅජ්ජතනීවිභක්තීහුදෙදේනා; වා හොන්ති, විකල්පයෙන් වෙත්—අසක කාලෙස්ථො 'සමාරම්භො—අසං ආරම්භො "මා යොගෙ ඊආදී" යන මේ සූත්‍රය; අසක්කාලස්ථො, තමුත්ම නියමකාලයත් හැර අන්‍යකාලයෙහි වීම ප්‍රයොජනකොට ඇත්තේයි—රූපසිද්ධි ප්‍රකරණාදියෙහි මා යන අව්‍යයාභා යොගයක් ඇතිකල්හි අද්‍යතන අනද්‍යතන පඤ්චමීවිභක්තිහු තුන්දෙන

සර්වකාලයෙහි වෙතියි කියනලද ශබ්දලක්ෂණාදි යෙහි අතීතක්‍රියා නිවෘත්තිය නොහැකි හෙයින් අතීතයෙහි ඒම නිරත්ථකයයි කියනලදී—මාස්සු පුනපි එවරූපමකාසි-මා භවං පුනපි එවරූපං අපච්ඡෝ-මා භවං අගමා වනං-මා භවං අපච්ඡෝ ඉච්චාදි-භවං, පින්වත්තෙමේ; පුනපි, නැවතද; එවරූපං, මෙබන්දක්; මා අකාසි, නොකමක්කර; අස්සු යනුනිපාතයි; භවං, පින්වත්තෙම; පුනපි, නැවතත්; එවරූපං, මෙබඳු ඔදනයක්; මා අපච්ඡෝ, නගමක් පිසේවා; භවං, පින්වත්තෙම; වනං, වනයට; මා අගමා, නගමක් යේවා; භවං; පින්වත්තෙම; මා අපච්ඡ, නගමක් පිසේවා—වා විධානතො ස්සත්‍යාදි ඒය්‍යාදි ත්‍වාදයෝ ච හොන්ති-වා විධානතො, විකල්පවිධානය හෙතුකොටගෙණ; ස්සත්‍යාදි ඒය්‍යාදි ත්‍වාදයෝ ච, ස්සත්‍යාදි ඒය්‍යාදි ත්‍වාදීහුද වෙත්-මා භවං පචිස්සති-මා භවං පචෙය්‍ය-මා භවං පචතු-භවං, පින්වත්තෙමේ; මා පචිස්සති, මතුනොපිසන්නේයි; භවං, පින්වත්තෙම; මා පචෙය්‍ය, මතුනොපිසන්නේයි, භවං; පින්වත්තෙම, මා පචතු, මතුනොපිසේවා—භූතසාමාන්‍යවචනයක් විවක්ෂිතකල්හි "ඡුවො අහොසි අනාගෙද," යනාදියෙහි අද්‍යතනය අනද්‍යතනයෙහිදු වන්නේයයි දතයුතු-අජ්ජතනි විභත්ති.

"භවිස්සන්ති ස්සති ස්සන්ති ස්සසි ස්සථ ස්සාමි ස්සාම ස්සතෙ ස්සන්තෙ ස්සසෙ ස්සව්හෙ ස්සං ස්සාමෙහෙ" ස්සත්‍යාදයො ද්වාදස භවිස්සන්ති සඤ්ඤ හොන්ති—අනාගතෙ කාලෙ භවිස්සන්ති විභත්ති හොති-අනාගතෙ කාලෙ, අසම්ප්‍රාප්තකාලයක් ගම්‍යමානකල්හි; භවිස්සන්ති විභත්ති හොති, භවිස්සන්ති විභත්තිවේ-භවිස්සන්ති කාතතරි පරස්සපදෙ-සො ඔදනං පචිස්සති-තෙ පචිස්සරෙ පචිස්සන්ති-ත්වං පචිස්සසි-තුම්හෙ පචිස්සථ-අහං පචිස්සාමි-මයං

පචිස්සාම-සො, හෙතෙම; ඔදනං, ඔදනය; පචිස්ස
ති, මතුපිසන්නේයි; තෙ, ඔහු; පචිස්සරෙ-පචිස්ස
න්ති, මතුපිසන්නාහුයි; ත්වං, තෝ; පචිස්සසි, මතුපි
සන්නෙහිය; තුම්හෙ, තෙපි; පචිස්සථ, මතුපිසන්
නව; අහං, මම; පචිස්සාමි, මතුපිසන්නෙමි; මයං, අ
පි, පචිස්සාම, මතුපිසන්නමෝ-භවිස්සන්ති කත්තරි
අත්තනොපදෙප්‍යෙවං-සො ඔදනං පචිස්සතෙ
පචිස්සරෙ පචිස්සන්තෙ ත්වං පචිස්සසෙ තුම්හෙ පචි
ස්සව්හෙ අහං පචිස්සං මයං පචිස්සාම්හෙ-භවිස්ස
න්තිකම්මනි-පචීයිස්සතෙ පචිස්සතෙ පච්චිස්සතෙ
ඔදනො දෙවදත්තෙන-තෙ පචීයිස්සන්තෙ පචි
ස්සන්තෙ පචීයිස්සරෙ පච්චිස්සන්තෙ-ඔදනො ත්වං
පචීයිස්සසෙ පචිස්සසෙ පච්චිස්සසෙ-ඔදනා තුම්හෙ
පචීයිස්සව්හෙ පචිස්සව්හෙ පච්චිස්සව්හෙ—අහං පචී
යිස්සං පචිස්සං පච්චිස්සං—මයං පචීයිස්සාම්හෙ පචි
ස්සාම්හෙ පච්චිස්සාම්හෙ-දෙවදත්තෙන, දෙව්දත්
තුවිසින්; ඔදනො, ඔදනයතෙම; පචීයිස්සතෙ-පචි
ස්සතෙ-පච්චිස්සතෙ, මතුපිසනුලබන්නේයි; තෙ,
ඒඔදනයෝ තුමූ; පචීයිස්සන්තෙ-පචිස්සන්තෙ-පචී
යිස්සරෙ-පච්චිස්සන්තෙ, මතුපිසනු ලබන්නාහුයි, ඔ
දනො ත්වං, ඔදනවූ තෝ; පචීයිස්සසෙ-පචිස්සසෙ-
පච්චිස්සසෙ, මතුපිසනුලන්නෙහි, ඔදනා තුම්හෙ,
ඔදනවූ තෙපි, පචීයිස්සව්හෙ-පචිස්සව්හෙ-පච්චිස්ස
ව්හෙ, මතුපිසනුලබන්නව; අහං, මම; පචීයිස්සං-
පචිස්සං-පච්චිස්සං, මතුපිසනුලබන්නෙමි; මයං, අ
පි; පචීයිස්සාම්හෙ-පචිස්සාම්හෙ-පච්චිස්සාම්හෙ, ම
තුපිසනුලබන්නාමූ-භවිස්සන්තිකම්මනි පරස්සපද
දෙසෙප්‍යෙවං-පචීයිස්සති පචිස්සති පච්චිස්සති ඔද
නො සූදෙන-තෙ පචීයිස්සරෙ පචීයිස්සන්ති—ත්වං
පචීයිස්සසි පචිස්සසි පච්චිස්සසි—තුම්හෙ පචීයිස්සථ
පචිස්සථ පච්චිස්සථ-අහං පචීයිස්සාමි පචිස්සාමි පච්චි
ස්සාමි—මයං පචීයිස්සාම පචිස්සාම පච්චිස්සාම—

භාවෙ—භුයිස්සති භවිස්සති භුයිස්සතෙ භවිස්සතෙ එතෙ-එතෙ, ඔහුවිසින්; භුයිස්සති-භවිස්සති-භුයිස්සතෙ-භවිස්සතෙ, අනාගතයෙහි වීමයි-අතීතකාලයෙහි අනාගතත්වයෂාවක් ඇතිකල්හි අතීතයෙහිද භවිස්සන්ති විභක්තිවේ-වුත්තා ච.

අතීතෙපි භවිස්සන්ති තං කාලවචනිච්ඡයං,*
අනෙකජාතිසංසාරං සන්ධාවිස්සන්ති ආදිසු.

අපි ච-නාමසද්දෙ නිපාතෙ සති ගරහායං විම්හයෙච ගම්‍යමානෙ අනාගතසද්දයො හොන්ති-නිපාතෙ, අව්‍යයවූ; නාමසද්දෙ සති, නාමශබ්දයා විද්‍යමානකල්හි; ගරහායං, නින්දාවක්ද; විම්හයෙ ච, ආශ්චර්‍යයක්ද; ගම්‍යමානෙ, ගම්‍යමානකල්හි; අනාගතසද්දයො හොන්ති, අනාගතදීහු වෙත් (හෙවත්) අතීතාර්ථයෙහි අනාගතවිභක්තිහු වෙත්-නින්දායං-ඉමෙහි නාම කල්‍යාණධම්මා පටිජානිස්සන්ති- කල්‍යාණධම්මා, සුන්දරවූ ස්වභාවඇති; ඉමෙ හි නාම, මොහුදු, පටිජානිස්සන්ති, ප්‍රතිඥාදුන්හු-නහි නාම භික්ඛවෙ තස්ස මොඝපුරිසස්ස පාණෙසු අනුද්දයා භවිස්සති-භික්ඛවෙ, මහණෙනි; තස්ස මොඝපුරිසස්ස, ඒතුච්ඡපුරුෂයාහට, පාණෙසු, ප්‍රාණීන්කෙරෙහි; අනුද්දයා, මෛත්‍රීතොමෝ; නහි නාම භවිස්සති, නොමවී—කථං හි නාම සො භික්ඛවෙ මොඝපුරිසො සබ්බමත්තිකාමයං කුටිං කරිස්සති—භික්ඛවෙ, පසරහය දක්නෙනි; සො මොඝපුරිසො, ඒතුච්ඡයෙන් සිස්වූ පුද්ගලතෙම; සබ්බමත්තිකාමයං, හැමමැටිමයවූ; කුටිං, කුටිය; කථංහි නාම කරිස්සති, කෙසේනම් කෙළේද—තත්‍ථ නාම ත්වං මොඝපුරිස මයා විරාගාය ධම්මෙ දෙසිතෙ සරාගාය චෙතෙස්සසි-මොඝපුරිස, තුච්ඡපුරුෂය; මයා, මාවිසින්; විරාගාය, නිර්වාණ

---

* "ඉච්ජායං" යී කියයුතුතැන-"ඉච්ජයං" යී සුබොධාවාරණයද වෘත්තිය නොබිඳුමදපිණිස ගුරුවයි.

සපිණිස; ධම්මෙ දෙසිතෙ, ධර්මය දෙසූ කල්හි; ත්වං, තෝ; තත්‍ර නාම, එනම් මහාසාවද්‍යකර්මයෙහි; සරාගාය, සානුරාගයපිණිස; චෙතෙස්සසි, ප්‍රයොග කෙලෙහිද—අජ්ජ නාම තාත සුදින්න අභිදොසිකං කුම්මාසං පරිභුඤ්ජිස්සසි—තාත සුදින්න, පුත සුදින්නයෙනි; අජ්ජ නාම, තොපසතන්හි ශාසනය නිසා ප්‍රතිලබ්ධවූ ගුණවිශෙෂයක් ඇත්නම්; අභිදොසිකං කුම්මාසං, රෑලෑගි යවකොමු; පරිභුඤ්ජිස්සසි, අනුභවකරන්නෙහිද—විම්හයෙ-අච්ඡරියං වත භො සන්තෙන පබ්බජිතා විහාරෙන විහරන්ති යත්‍රහි නාම සඤ්ඤීසමානො ජාගරෙ පඤ්චමත්තානි සකටසතානි නිස්සාය නිස්සාය අතික්කමන්තානි නෙව දක්ඛි න පන සද්දං සොස්සති—භො, භවත්නි; පබ්බජිතා, ප්‍රව්‍රජිතයෝ; වත, ඒකාන්තයෙන්; සන්තෙන විහාරෙන, ශාන්තවූ ඊර්‍ය්‍යාපථයෙන් යුක්තව; විහරන්ති, වෙසෙති; යත්‍රහි නාම, යම්තැනෙක්හි වනාහි; සඤ්ඤීසමානො, සංඥ ඇත්තේ; ජාගරෙ, නිදිමැරුයේ; නිස්සාය නිස්සාය අතික්කමන්තානි, ඔවුනොංවුන් ඇගගැසියන්නාවූ; පඤ්චමත්තානි සකටසතානි, පන්සියයක්පමණ ගැල්; නෙව දක්ඛි; නොම දිටි; න පන සද්දං සොස්සති, ශබ්දනොමඇසිය; භො, භවන්ති; වත, ඒකාන්තයෙන්; අච්ඡරියං, අපූරුසංකම්පුක්තේය; භො, පින්වත්නි; වත, ඒකාන්තයෙන්; අබ්භුතං, පෙරනූවූදෙයකි—භවිස්සන්ති විභත්ති.

"කාලාතිපත්ති ස්සා ස්සංසු ස්සෙ ස්සථ ස්සං ස්සම්හා ස්සථ ස්සිංසු ස්සසෙ ස්සව්හෙ ස්සං ස්සාම්හසෙ" ස්සාදීනං වාදසන්නං කාලාතිපත්තිසඤ්ඤා හොන්ති—ක්‍රියාතිපන්නමත්තෙ අතීතෙ කාලෙ කාලාතිපත්තිවිභත්ති හොති—ක්‍රියාතිපන්නමත්තෙ, ක්‍රියාවගේ ඉක්ම්ම්මාත්‍රවූ; අතීතෙ කාලෙ, ඉකුත්කාලයක් ගම්‍යමානකල්හි; කාලාතිපත්ති විභත්ති හොති,

කාලාතිපත්ති විභත්තිවේ—සා පන විරුද්ධපච්චයූපනිපාතතො කාරණවෙකල්ලතො වා ක්‍රියාය අනභිනිබ්බත්ති—සා පන, ඒකාලාතිපත්තිය වනාහි, විරුද්ධපච්චයූපනිපාතතො, ක්‍රියාසිද්ධියට විරුද්ධවූ ප්‍රත්‍යයන්හුගේ සම්භවීමෙන්හෝ (හෙවත්) දසවිධඅනන්තරායන්අතුරෙන් එක්තරා උවදුරක් ලඟවීමෙන්හෝ, කාරණවෙකල්ලතො වා, ක්‍රියාසිද්ධියට කාරණවූ උපකරණයක් විකලවූහෙයින් හෝ, ක්‍රියාය අනභිනිබ්බත්ති, ක්‍රියාවගේ නොපිපදීමයි—කාලස්ස අතිපතනං කාලාතිපත්ති-ක්‍රියාය අතිපතනං ක්‍රියාතිපන්නං—තම්පන සාධකසත්තිවිරහෙන ක්‍රියාය අච්චන්තානුප්පත්ති—තම්පන, ඒක්‍රියාතිපන්නය වනාහි, සාධකසත්තිවිරහෙන, ක්‍රියානිෂ්පත්තියට කාරණවූ කාරකයාගේ ලාභසම්බන්ධ ශක්තිනැතිහෙයින්; ක්‍රියාය, සාධ්‍යක්‍රියාවගේ; අච්චන්තානුප්පත්ති, ඒකාන්තයෙන් අසම්භවයයි-එත්ථ කිඤ්චාපි න කිරියා අතීතසද්දෙන වොහරිතබ්බා තථාපි තක්කිරිඤ්ඤුප්පත්ති පතිබන්ධකරක්‍රියාය කාලභෙදෙන අතීතවොහාරෙ ලබ්භතෙවාති දට්ඨබ්බං—එත්ථ "ක්‍රියාතිපන්නෙ" යනාදී මේ සූත්‍රයෙහි; කිඤ්චාපි, කිසිසේත්; කිරියා, සිද්ධකටයුතුක්‍රියාතොමෝ;අතීතසද්දෙන නවොහරිතබ්බා, අතීතශබ්දයෙන් ව්‍යවහාර නොකටයුත්තියි; ක්‍රියාව අතීතශබ්දයෙන් කිවහොත් ක්‍රියාතොමෝ සිද්ධවූවානම් වෙයි එසේ ගත්කල "ක්‍රියාතිපන්නමත්ත" යන මේ පදයට විරුද්ධවේ—තථාපි, එතකුදුවූවත් (හෙවත්) අතීතශබ්දයෙන් සිද්ධකටයුතු ක්‍රියාව නොගතයුතුවත්, තක්කිරිඤ්ඤුප්පත්ති පතිබන්ධකරක්‍රියාය,ඒ සාධ්‍යක්‍රියාවගේ උත්පත්තියට බාධකකාරකයා සම්බන්ධවූ අලාභක්‍රියාවගේ; කාලභෙදෙන, අතීතානාගත වර්තමානය යන කාලභෙදයෙන්; අතීතවොහාරෙ ලබ්භතවාති දට්ඨබ්බං,අතීතයන මේ

ව්‍යවහාරය ලැබෙවැයි කියා දතයුත්තේයි - "සඥලක්ඛණාදිසු එතෙ ච සාදයො සාමත්ථියා අතීතානාගතෙස්වෙව හොන්ති න වත්තමානෙ තත්‍ර ක්‍රියාතිපත්ත්‍යස්මින්වා" යි කියනලදී—කාලාතිපත්තිකාතැරි පරස්සපදෙ - සචෙ සො ඉන්ධනං අලභිස්ස ඔදනං අපචිස්ස පචිස්ස අපචිස්සා පචිස්සා - තෙ චෙ ලවණමරිචාදිං අලභිස්සංසු අපචිස්සංසු - සචෙ ත්වං තණ්ඩුලාදිං අලභිස්ස අපචිස්ස පචිස්ස අපචිස්සෙ පචිස්සෙ— සචෙ තුම්හෙ පඨමවයෙ පබ්බජිස්සථ කිලෙසෙ අපචිස්සථ පචිස්සථ—අහං සචෙ අනලං අලභිස්සං අපචිස්සං පචිස්සං— යදි මයං මච්ඡමංසාදිං අලභිස්සම්හ අපචිස්සම්හ පචිස්සම්හ අපචිස්සාම්හා පචිස්සාම්හා—සචෙ සො ඉන්ධනං අලභිස්ස, ඉදින් හෙතෙම දරලද්දේවීනම්; ඔදනං අපචිස්ස-පචිස්ස-අපචිස්සා-පචිස්සා, බත් පිසූයේයි; තෙ චෙ ලවණමරිචාදිං අලභිස්සංසු, ඉදින් ඔහු ලුණුමිරිස් ආදිය ලැබූනම්; අපචිස්සංසු-පචිස්සංසු, පිසූවාහුයි; සචෙ ත්වං තණ්ඩුලාදිං අලභිස්ස, ඉදින් තෝ සාල්ආදිය ලද්දෙහිනම්; අපචිස්ස-පචිස්ස-අපචිස්සෙ-පචිස්සෙ, පිසූයෙහිය; සචෙ තුම්හෙ පඨමවයෙ පබ්බජිස්සථ, ඉදින් තෙපි ප්‍රථමවයස්හි මහණවූවාහුනම්; කිලෙසෙ අපචිස්සථ-පචිස්සථ, කෙලෙසුන් පිසූවව්; අහං සචෙ අනලං අලභිස්සං, ඉදින් මම ගිනිලදිම් නම්; අපචිස්සං-පචිස්සං, පිසූයෙම්; යදි මයං මච්ඡමංසාදිං අලභිස්සම්හ, ඉදින් අපි මස්මාංසාදිය ලදුමෝනම්; අපචිස්සම්හ-පචිස්සම්හ-අපචිස්සාම්හා-පචිස්සාම්හා, පිසූයෙමු—කාලාතිපත්තිකාතැරි අත්තනොපදෙ ප්‍රයෝගවං—සචෙ වස්සං න වස්සිස්සථ සො ඔදනං අපචිස්සථ පචිස්සථ-තෙ අපචිස්සංසු පචිස්සංසු අපචිස්සිංසු පචිස්සිංසු - ත්වං අපචිස්සසෙ පචිස්සසෙ-තුම්හෙ අපචිස්සව්හෙ පචිස්සව්හෙ- අහං අපචිස්සිං පචිස්සිං-මයං අපචිස්සාම්හසෙ පචිස්සාම්හසෙ—කාලාතිපත්තිකම්මනි—අනන්තරායො චෙ න භවිස්සථ සූදෙන ඔදනො අපචිස්සථ පචිස්සථ අපච්චිස්සථ පච්චිස්සථ—සිරිං සපත්තරායො චෙ න භවිස්ස ඔදනා අපච්චිස්සිංසු පච්චිස්සිංසු

ස්සිංසු අපචිස්සිංසු පචිස්සිංසු අපච්චිස්සිංසු පච්චිස්සිංසු—සචෙ
ත්වං මෙත්තං න කරිස්සසෙ දෙසනාගිනා අපචිසිස්සසෙ පචි
සිස්සසෙ අපචිස්සසෙ පචිස්සසෙ අපච්චිස්සසෙ පච්චිස්ස
සෙ—සචෙ තුම්හෙ භගවතො බොධිං න සද්දහිස්සවෙහ
නිරයපාලෙහි අපචිසිස්සවෙහ පචිසිස්සවෙහ අපචිස්සවෙහ
පචිස්සවෙහ අපච්චිස්සවෙහ පච්චිස්සවෙහ—යදි අහං න
ඤාණක්ඛයං න කරිස්සං නරකග්ගිනා අපචිසිස්සං පචිසිස්සං
අපචිස්සං පචිස්සං අපච්චිස්සං පච්චිස්සං—සචෙ මයං ලොක
නාථං න පස්සාමහසෙ කිලෙසානලෙන අපචිසිස්සාමහසෙ
පචිසිස්සාමහසෙ අපචිස්සාමහසෙ පචිස්සාමහසෙ අපච්චිස්සා
මහසෙ පච්චිස්සාමහසෙ—අනන්තරායො චෙ න භවිස්ස, ඉ
දින් උවදුරෙක් නොවීනම්; සූදෙන ඔදනො අපචිසිස්සථ-
පචිසිස්සථ-අපචිස්සථ-පචිස්සථ-අපච්චිස්සථ-පච්චිස්සථ, පිය
නලද්දේය; සිරිංසපන්තරායො චෙ න භවිස්සා, ඉදින් දීඝ
ජාතීන්කෙරෙන් අනන්තරායෙක් නොවීනම්; ඔදනා අප
චිසිස්සිංසු-පචිසිස්සිංසු- අපචිස්සිංසු - පචිස්සිංසු - අපච්චිස්සිං
සු-පච්චිස්සිංසු, පිසනලද්දාහුයි; සචෙ ත්වං මෙත්තං න කරි
ස්සසෙ, ඉදින් තෝ සත්වයන්කෙරෙහි මෙත් නොකෙළෙහි
නම්; දෙසනගිනා අපචිසිස්සසෙ-පචිසිස්සසෙ-අපචිස්ස
සෙ-පචිස්සසෙ- අපච්චිස්සසෙ-පච්චිස්සසෙ, දෙශනග්නියෙ
න් පිසනලද්දෙහිය; සචෙ තුම්හෙ භගවතො බොධිං න ස
ද්දහිස්සවෙහ, ඉදින් තෙපි භගවත්හුගේ බොධිය නොඅද
හවුනම්; නිරයපාලෙහි අපචිසිස්සවෙහ-පචිසිස්සවෙහ-අපචි
ස්සවෙහ-පචිස්සවෙහ- අපච්චිස්සවෙහ-පච්චිස්සවෙහ, නිරය
පල්ලන්විසින් පිසනලද්දව; යදි අහං න ඤාණක්ඛයං න කරි
ස්සං, ඉදින් මම තෘෂ්ණාක්ෂය නොකළෙම්නම්; නරකග්ගිනා
අපචිසිස්සං-පචිසිස්සං- අපචිස්සං - පචිස්සං-අපච්චිස්සං-ප
ච්චිස්සං, නරකාග්නියෙන් පිසනලද්දෙමි; සචෙ මයං ලොක
නාථං න පස්සාමහසෙ, ඉදින් අපි ලොකස්වාමීහු නුදුටුමෝන
ම්; කිලෙසානලෙන අපචිසිස්සාමහසෙ-පචිසිස්සාමහසෙ-අප
චිස්සාමහසෙ- පචිස්සාමහසෙ- අපච්චිස්සාමහසෙ - පච්චිස්සා
මහසෙ, කෙලෙස්ගින්නෙන් පිසනලදුම්හ—කාලාතිපත්තියි

සඞ්කමිනි පරස්සපදෙදෙසපෙසවං—ආගමෙවජයං ච නිකඛු
වධුනා බදනො අපච්චිස්ස පච්චිස්ස අපච්චිස්සා පච්චිස්සා අප
ච්චිස්ස පච්චිස්ස අපච්චිස්සා පච්චිස්සා අපච්චිස්ස පච්චිස්ස අපච්චි
ස්සා පච්චිස්සා—තෙ අපච්චිස්සංසු පච්චිස්සංසු අපච්චිස්සංසු
පච්චිස්සංසු අපච්චිස්සංසු පච්චිස්සංසු—ත්වං අපච්චිස්සෙ පච්චිස්ස
අපච්චිස්සෙ පච්චිස්සෙ—තුම්හෙ අපච්චිස්සථ පච්චිස්සථ—
අහං අපච්චිස්සං පච්චිස්සං—මයං අපච්චිස්සාම්හ පච්චිස්සාම්හ
අපච්චිස්සාම්හා පච්චිස්සාම්හා—භාවෙ—අභූයිස්ස භූයිස්ස අභූ
යිස්සා භූයිස්සා අභවිස්සථ භවිස්සථ අභූයිස්සථ භූයිස්සථ දෙ
වදත්තෙන—දෙවදත්තෙන, දෙවදත්තයා විසින්; අභූයි
ස්ස—පෙ—භූයිස්සථ, වීමවූයේයි—වාහි කිං—“එයකරෙද
වා'තිපත්තිය.” යනාදි සූත්‍රයෙහි වාග්‍රහණය කුමක්පිණිසද
යත්-දක්ඛිණෙන චෙ ගමිස්සති න සකටං පරියාභවිස්සති-
චෙ, ඉදින්; දක්ඛිණෙන ගමිස්සති, දක්ෂිණදිශාභාගයෙන්
ගියේනම්; න සකටං පරියාභවිස්සති, ශකටය නොපෙරළී
යන්නේයි යන මේ ආදියෙහි ස්සාදි ප්‍රත්‍යයන් නොවන පි
ණිසයි—කාලාතිපත්ති විභත්ති.

පඤ්චමී සත්තමී වත්තමානා සම්පති නාගතෙ,
භවිස්සන්ති පරොක්ඛාදී චතස්සො'තීතකාලිකා.
ඡකාලිකවිභත්තී විධානං.

අථ විකරණප්පභෙදො වුච්චතෙ—ගමු සප්ප ගතිම්හි—ව
ත්තමානා පුබ්බච්ඡෙදො-සො ගාමං සඞ්කමති සඞ්කමන්ති-ප
රච්ඡෙදො—සඞ්කමෙ සඞ්කමෙන—සඞ්කමෙ—සඞ්කමියතෙ ස
ඞ්කමියන්තෙ—තථා සඞ්කමතු සඞ්කමන්තු සඞ්කමියතු සඞ්කමියන්තු—
සඞ්කමෙය්‍ය සඞ්කමෙය්‍යුං සඞ්කමෙරං සඞ්කමියෙථ සඞ්කමියෙරං සඞ්ක
මෙය්‍ය සඞ්කමෙය්‍යුං—ගාමං ජගාම කිර ජගමු ජගමිත්ථ
ජගමිරෙ ජගමියිත්ථ ජගමිත්ථ ජගමිය කිර ජගමිසු—අසඞ්
කමා සඞ්කමා අසඞ්කමිත්ථ සඞ්කමිත්ථ අසඞ්කමියත්ථ සඞ්කමියත්ථ අස
ඞ්කමිත්ථ සඞ්කමිත්ථ අසඞ්කමා සඞ්කමා තෙන ගාමො—සො ගාමං අග
ච්ඡි ගච්ඡි අගඤ්ඡි ගඤ්ඡි අගච්ඡි සච්ඡි අගඤ්ඡි ගඤ්ඡි අගමි
ගමි අගමී ගමී අසඞ්කමි සඞ්කමි අගමාසි අජ්ඣගා—තෙ අගච්ඡිංසු

ගච්ඡිංසු අගඤ්ඡිංසු ගඤ්ඡිංසු අගමිංසු ගමිංසු අගමංසු ගමං
සු අගම්මිංසු ගම්මිංසු අගම්මුං ගම්මුං අගඤ්ඡුං ගඤ්ඡුං අග
මූං ගමූං අජ්ඣගූං—ත්වං අගච්ඡි ගච්ඡි අගඤ්ඡි ගඤ්ඡි අග
ච්ඡෝ ගච්ඡෝ අගඤ්ඡෝ ගඤ්ඡෝ අගමි ගමි අගමෝ ගමෝ
අගම්මි ගම්මි අගම්මෝ ගම්මෝ අජ්ඣගා—තුම්හෙ අගච්ඡිත්ථ
ගච්ඡිත්ථ අගඤ්ඡිත්ථ ගඤ්ඡිත්ථ අගමිත්ථ ගමිත්ථ අගම්මිත්ථ
ගම්මිත්ථ අගමුත්ථ ගමුත්ථ අජ්ඣගුත්ථ—අහං අගච්ඡිං ගච්ඡිං
අගඤ්ඡිං ගඤ්ඡිං අගම්මිං ගම්මිං අගමිං ගමිං අජ්ඣගං—
මයං අගච්ඡිම්හ ගච්ඡිම්හ අගච්ඡිම්හා ගච්ඡිම්හා අගඤ්ඡි
ම්හ ගඤ්ඡිම්හ අගඤ්ඡිම්හා ගඤ්ඡිම්හා අගමිම්හ ගමිම්හ
අගමිම්හා ගමිම්හා අගමුම්හා ගමුම්හා අජ්ඣගුම්හ අගම්මිම්හ
ගම්මිම්හ අගම්මිම්හා ගම්මිම්හා—පරච්ඡකො—සො අගච්ඡි
ත්ථ ගච්ඡිත්ථ අගමිත්ථ ගමිත්ථ අගමා ගමා—තෙ අගමූ ගමූ
අජ්ඣගූ අගූ ඉච්චාදි—කම්මෙ—ගාමො අගච්ඡියිත්ථ තෙන
අගමිත්ථ ගමිත්ථ ඉච්චාදි—සම්මිස්සති සම්මිස්සන්ති සම්මි
ස්සතෙ සම්මිස්සන්තෙ සම්මියිස්සතෙ සම්මියිස්සන්තෙ—
අසම්මිස්ස සම්මිස්ස අසම්මිස්සා සම්මිස්සා අසම්මිස්සථ ස
ම්මිස්සථ අසම්මියිස්සථ සම්මියිස්සථ අසම්මියිස්ස සම්මියි
ස්ස ඉච්චාදි—ඉසු ඉච්ඡාකන්තීසු—සො සග්ගං ඉච්ඡති ඉ
ච්ඡන්ති එසති එසන්ති—යම උපරමෙ—නියච්ඡති නිය
ච්ඡන්ති නියමති නියමන්ති සඤ්ඤමති සඤ්ඤමන්ති—
ආස උපවෙසනෙ—අච්ඡති අච්ඡන්ති උපාසති උපාසන්ති—
ලභ ලාභෙ—කම්මෙ—ලබ්භතෙ ලබ්භන්තෙ ලබ්භති ල
බ්භන්ති—අජ්ජතනිවත්ති—අලත්ථ අලභි ලභි අලභිංසු ල
භිංසු අලභි ලභි අලභිත්ථ ලභිත්ථ අලත්ථං අලභිං ලභිං අල
භිම්හ ලභිම්හ අලභිම්හා ලභිම්හා—භවිස්සන්තිවත්ති—ලච්ඡ
ති ලච්ඡන්ති ලභිස්සති ලභිස්සන්ති—වච වියත්තියං වාචා
යං—කම්මෙ—උච්චතෙ උච්චන්තෙ වුච්චතෙ වුච්චන්තෙ
වුච්චති වුච්චන්ති—හීයත්තනියං—අවචා වචා අවච වච අ
වචු වචු අවචූ වචූ අවචි වචි අවචො වචො අවචුත්ථ වචුත්ථ
අවච වච අවචා වචා අවචම්හා වචම්හා—අජ්ජතනියං—අ
වොචි අවොචුං අවොචො අවොචුත්ථ අවොචිං අවොචුම්හා-

භවිස්සන්තිම්හි — වක්ඛති වක්ඛන්ති — වස නිවාසෙ — ක
ම්මෙ — වුස්සති වුස්සන්ති — භවිස්සන්තියං — වච්ඡති වච්ඡ
න්ති වසිස්සති වසිස්සන්ති — රුදි අස්සුවිමොචනෙ — රුච්ඡ
ති රුච්ඡන්ති — කුස අක්කොසෙ — අජ්ජතනියං — අක්කොච්ඡි
ං අක්කොසි - වහ පාපුණනෙ - කම්මෙ - වූළ්හති වූළ්හන්ති
වුය්හති වුය්හන්ති — ජර වයොහානිම්හි — ජීරති ජීය්‍ය
න්ති ජීයති ජීයන්ති — මර පාණචාගෙ — මීයති මීයන්ති
මියති මියන්ති — දිස පෙක්ඛණෙ — පස්සති පස්සන්ති දක්ඛ
ති දක්ඛන්ති - කම්මෙ - දිස්සතෙ දිස්සන්තෙ දිස්සති දිස්සන්ති
විපස්සියති විපස්සියන්ති දක්ඛියති දක්ඛියන්ති — හිය්‍යත්තනි
යං — සො අද්දසා — එවං අපස්සි පස්සි - තුම්හෙ අපස්සිංසු
පස්සිංසු අපස්සිත්ථ පස්සිත්ථ අද්දස්සථ ඉච්චාදි — අජ්ජතනියං -
අද්දසාසි අද්දසංසු අද්දසුං ඉච්චාදි — දක්ඛිති දක්ඛින්ති - සද
විසරණගත්‍යවසාදනෙසු — නිසීදති නිසීදන්ති — භාවෙ — නි
සජ්ජතෙ — යජ දෙවපූජාසංගතකරණදානෙසු — යජති යජ
න්ති — කම්මෙ — ඉජ්ජතෙ මයා බුද්ධො — වද වියත්තියං වාචා
යං - වජ්ජෙති වදෙති වදති — කමු පදවික්ඛෙපෙ — චඞ්කම
ති චඞ්කමන්ති කමති කමන්ති — චල කම්පනෙ — චඤ්චලති
චලති චලන්ති - දල දලනෙ - දද්දල්ලති - ඣෙ චින්තායං — ඣා
යති ඣායන්ති ඉච්චාදි - විසෙසවිධානං - සව්වුඩ්ඪිකභූවාදිනයො.

තුද ව්‍යථනෙ - තුදති තුදන්ති - කම්මෙ — තුජ්ජතෙ තුජ්ජ
න්තෙ තුජ්ජති තුජ්ජරෙ තුජ්ජන්ති - විස පවෙසනෙ — සො
ගාමං පවිසති — කම්මෙ — පවිසියතෙ පවිස්සතෙ පවිසිය
ති — අජ්ජතනිම්හි — පාවිසි පවිසි පාවෙක්ඛි පවෙක්ඛි — නුද
ඛෙපෙ — නුදති නුදන්ති - දිස අතිසජ්ජනෙ — උද්දිසති
උද්දිසන්ති — ලිඛ ලෙඛනෙ - ලිඛති ලිඛන්ති — ඵුස සම්ඵ
ස්සෙ - ඵුසති ඵුසන්ති ඉච්චාදි — තුදාදයො.

භූ සත්තායං — සො හොති තෙ හොන්ති හොසි හොථ
හොමි හොම - හිය්‍යත්තනියං — අහුවා අහුවු අහුවූ අහුවො අ
හුවත්ථ අහුවං අහුවම්හ - පරවජ්ජෙකෙ — අහුවත්ථ අහුවත්ථුං
අහුවසෙ අහුවව්හං අහුවිං අහුවම්හසෙ - අජ්ජතනිම්හි - අ
හොසි අහෙසුං අහවුං අහොසි අහොසිත්ථ අහොසිං අහුං

අහොසිත්ථ අහුම්හ—හෙහිති හෙහින්ති හෙහිසි හෙහිථ හෙහාමි හෙහාම—හෙහිස්සති හෙහිස්සන්ති හෙහිස්සසි හෙහිස්සථ හෙහිස්සාමි හෙහිස්සාම-හොහිති හොහින්ති හොහිසි හොහිථ හොහාමි හොහාම-හොහිස්සති හොහිස්සන්ති හොහිස්සසි හොහිස්සථ හොහිස්සාමි හොහිස්සාම—හෙති හෙන්ති හෙසි හෙථ හෙමි හෙම-හෙස්සති හෙස්සන්ති හෙස්සසි හෙස්සථ හෙස්සාමි හෙස්සාම—කාලාතිපත්ති—අහවිස්ස අහවිස්සංසු ඉච්චාදි—අනු+හොති අනුහොන්ති-කම්ම—අනුභූයති අනුභූයන්ති-අනුභොතු අනුභොන්තු-කම්ම-අනුභූයතු අනුභූයන්තු—සී සයෙ-සෙති සෙන්ති-සයති සයන්ති-කම්ම-අතිසීයතෙ අතිසීයන්ති-නී පාපුණනෙ-අජං ගාමං නෙති නෙන්ති නයති නයන්ති—කම්ම—නීයතෙ ගාම මජං දෙවදත්තෙන—ඨා ගතිනිවුත්තිම්හි—තිට්ඨති තිට්ඨන්ති ඨාති ඨන්ති සණ්ඨහති සණ්ඨහන්ති අධිට්ඨෙති අධිට්ඨෙන්ති—කම්ම—උපට්ඨියති උපට්ඨියන්ති පතිට්ඨියති පතිට්ඨියන්ති—පා පානෙ-පිබති පිබන්ති පිවති පිවන්ති පාති පාන්ති-අස භුවි—අත්ථි සො සන්ති-සන්ති තෙ දෙවා-ත්වං අසි-තුම්හෙ අත්ථ-අහං අම්හි අස්මි-මයං අම්හ අස්ම—අත්ථු සන්තු ආහි අත්ථ අස්මි අස්ම-එවමස්ස වචනීයො සියා සියුං අස්සු අස්ස අස්සථ අස්සං අස්සාම—අජ්ජතනියං—ආසි ආසිංසු ආසුං ආසිං ආසිත්ථ ආසිං ආසිම්හ—භවිස්සති භවිස්සන්ති-බ්‍රූ වියත්තියං වාචායං බ්‍රවීති බ්‍රූති බ්‍රුවන්ති—සො ආහ තෙ ආහු බ්‍රූසි බ්‍රූථ බ්‍රූමි බ්‍රූම-පරොක්ඛායං—සුපිනෙ කිර ආහ-තෙනාහු පොරාණා-ති එවමාහංසු-හන හිංසාගතිසු-හනති හනති හනන්ති—කම්ම—හඤ්ඤතෙ හඤ්ඤන්තෙ හඤ්ඤරෙ-වධෙති වධෙන්ති ඉච්චාදි—භූවාදයො.

හු දානාදානගබ්භදනෙසු—ජුහොති ජුහොන්ති ජුවහති ජුව්හන්ති-කම්ම—හූයතෙ හූයන්තෙ-හා චාගෙ-ජහාති ජහන්ති-කම්ම-හීයතෙ හීයන්තෙ හීයරෙ හීයති හීයන්ති-අජ්ජතනියං-අජහාසි අජහිංසු අජහාසුං පජහි පජහිංසු පජහුං-කම්ම—පහීයිත්ථ පහීයි-දා දානෙ-දදාති

දදන්ති - දජ්ජති දජ්ජන්ති - දදා දෙති දෙන්ති දෙසි දෙථ දම්මි දෙමි දම්ම දෙම — සත්තමියං — දජ්ජා දජ්ජෙ දජ්ජෙය්‍ය දජ්ජුං දජ්ජෙය්‍යුං දජ්ජෙය්‍යාසි දජ්ජෙය්‍යාථ දජ්ජං දජ්ජෙය්‍යාමි දජ්ජෙය්‍යාම - දෙය්‍ය දෙය්‍යුං - හිය්‍යත්තනියං — අදද අදදු අදදෙ අදදිත්ථ අදදං අදදම්හා - කම්මෙ - අදදීයිත්ථ අදීයිත්ථ - අජ්ජතනියං — අදදි අදදිංසු අදදුං - අදජ්ජි අදජ්ජිංසු - අදාසි අදංසු අදා අදිත්ථ අදාසිං අදාසිම්හ අදුම්හ — භවිස්සන්තියං — දදිස්සති දජ්ජිස්සති දස්සති - කම්මෙ — දීයිස්සතෙ දීයිස්සන්තෙ දීයිස්සති - ධා ධාරණෙ - දධාති දධන්ති - ධාරං පිදහති පිදහන්ති - නිධි, නිධෙති නිධෙන්ති - කම්මෙ — ධීයතෙ පිධීයතෙ - ධස්සති පිදහිස්සති පරිදහිස්සති - කාලාතිපත්තියං - අධස්ස පිදහිස්ස ඉච්චාදි — ජුහොත්‍යාදයො - භූවාදිනයො සමත්තා.

රුධි ආවරණෙ - සො මග්ගං රුන්ධති රුන්ධන්ති රුන්ධිති රුන්ධින්ති රුන්ධෙති - කම්මෙ — මග්ගො නිරුජ්ඣතෙ තෙන - ඡිදි ද්වෙධාකරණෙ - ඡින්දති ඡින්දන්ති - කම්මෙ — ඡිජ්ජතෙ ඡිජ්ජන්තෙ - භවිස්සන්තියං — ඡෙජ්ජති ඡෙජ්ජන්ති ඡෙච්ඡති ඡෙච්ඡන්ති* - කම්මෙ - ඡිජ්ජිස්සතෙ ඡිජ්ජිස්සන්තෙ - භිද විදාරණෙ - භින්දති භින්දන්ති - යුජ යොගෙ - යුඤ්ජති යුඤ්ජන්ති - භුජ පාලනාජ්ඣොහරණෙසු — භුඤ්ජති භුඤ්ජන්ති - භවිස්සන්තියං - භොක්ඛති භොක්ඛන්ති භුඤ්ජිස්සති භුඤ්ජිස්සන්ති — මුච මොචනෙ - මුඤ්චති මුඤ්චන්ති - කම්මෙ — මුච්චති මුච්චන්ති - භවිස්සන්තියං - මොක්ඛති මොක්ඛන්ති ඉච්චාදි — රුධාදිනයො.

දිවු කීළාවිජිගිංසාවොහාරජ්ජුතිථුතිගතිසු — දිබ්බති දිබ්බන්ති - කම්මෙ — දිබ්බතෙ දිබ්බන්තෙ — සිවු තන්තුසන්තානෙ - සිබ්බති සිබ්බන්ති සිබ්බෙති සිබ්බෙන්ති - පද ගතිම්හි - උප්පජ්ජති උප්පජ්ජන්ති — කම්මෙ — පටිපජ්ජතෙ පටිපජ්ජන්තෙ - අජ්ජතනියං - උදපජ්ජා - පරමජ්ජනෙ - උදපජ්ජථ - හිය්‍යත්තනියං - උදපාදි උප්පජ්ජි - බුධ අවගමනෙ - ධම්මං බුජ්ඣති බුජ්ඣන්ති - බුජ්ඣතෙ බුජ්ඣන්තෙ බුජ්ඣරෙ - කම්මෙ — බුජ්ඣතෙ මයා ධම්මො - යුධ සම්පහාරෙ - යුජ්ඣති යුජ්ඣ

* ඡෙච්ඡති - ඡෙච්ඡන්ති - ඡෙච්ඡිතිවා - රූපසිද්ධි.

න්ති - කුධ කොපෙ — කුජ්ඣති කුජ්ඣන්ති - විධ තාලනෙ — විජ්ඣති විජ්ඣන්ති - නහ බන්ධනෙ - සන්නය්හති සන්නය්හන්ති - මන ඤාණෙ - මඤ්ඤති මඤ්ඤන්ති - ද දානෙ - සීලං සමාදියති සමාදියන්ති - තුස පීතිම්හි - තුස්සති තුස්සන්ති - සමු උපසමෙ - සම්මති සම්මන්ති - කුප කොපෙ - කුප්පති කුප්පන්ති - ජන ජනනෙ - ජායති ජායන්ති - කම්මෙ - ජනීයති ජනීයන්ති ඉච්චාදි - දිවාදිනයො.

සු සවණෙ - ධම්මං සුණාති සුණන්ති සුණොසි සුණොථ සුණොමි සුණොම - සුණාති සුණන්ති සුණාසි සුණාසි - කම්මෙ — සූයතෙ සූයන්තෙ සූයති සූයන්ති සූයාති සූයාන්ති - අසුණි සුණි අසුණිංසු සුණිංසු - අසුණිත්ථ සුණිත්ථ අසුණිම්හ සුණිම්හ — අසොසි අසොසිංසු පච්චසොසුං අසොසි අසොසිත්ථ අසොසිං අසොසිම්හ — අසුම්හ අසොසිත්ථ - කම්මෙ — අසූයිත්ථ අසූයි - සුණිස්සති සුණිස්සන්ති සොස්සති සොස්සන්ති - හි ගතිම්හි - පහිණාති පහිණන්ති - වු සංවරණෙ - ආවුණාති ආවුණන්ති - මී පක්ඛෙපෙ - මිණාති මිණන්ති - අප පාපුණනෙ - සම්පත්තිං පාපුණාති පාපුණන්ති - කම්මෙ — පාපියති පාපියන්ති - සක සත්තිම්හි - සක්කුණාති සක්කුණන්ති — අජ්ජතනාදිම්හි - අසක්ඛි සක්ඛි - සක්ඛිස්සති සක්ඛිස්සන්ති - අසක්ඛිස්ස අසක්ඛිස්සංසු සක්ඛිස්සංසු ඉච්චාදි - ස්වාදිනයො.

කී දබ්බවිනිමයෙ - භණ්ඩං වික්කිණාති වික්කිණන්ති - වික්කීයති වික්කීයන්ති — ජි ජයෙ - කිලෙසෙ ජිනාති ජිනන්ති - චි චයෙ - චිනාති චිනන්ති - ඤා අවබොධනෙ - ඤෙය්‍යාති ඤෙය්‍යන්ති — ධම්මං විජානාති විජානන්ති — කම්මෙ — විඤ්ඤායති විඤ්ඤායන්ති ඤෙය්‍යති ඤෙය්‍යන්ති — විජානියා විජඤ්ඤා විජානෙය්‍ය විජානෙය්‍යුං විජානෙය්‍යාසි විජානෙය්‍යාථ විජානෙය්‍යාමි විජානෙය්‍යාමු - කම්මෙ — විඤ්ඤායෙය්‍ය විඤ්ඤායෙය්‍යුං - අජ්ජතනිම්හි — සමජානි සඤ්ජානි සඤ්ජානිංසු - අඤ්ඤාසි අඤ්ඤාසුං පඤ්ඤාසි පඤ්ඤාසිංසු - සො විජානිත්ථ - කම්මෙ — විඤ්ඤායි

ත්ථ-භවිස්සන්තියං — විජිනිස්සති විජිනිස්සන්ති ඤස්සති ඤස්සන්ති-පඤ්ඤායිස්සති පඤ්ඤායිස්සන්ති-කම්මෙ-විඤ්ඤායිස්සතෙ විඤ්ඤායිස්සන්ති-මා මානෙ—මිනාති මිනන්ති-කම්මෙ-මීයති මීයන්ති-ලූ ඡෙදනෙ-ලුනාති ලුනන්ති-ධූ කම්පනෙ-ධුනාති ධුනන්ති-ගහ උපාදානෙ-සීලං ගණ්හාති ගණ්හන්ති ඝෙප්පති-කම්මෙ—ගය්හති ගය්හන්ති-අජ්ජතනියං-අග්ගණ්හි ගණ්හි-අගණ්හාසි අගණ්හෙසුං අගණ්හි අගණ්හිංසු අගණ්හුං-කම්මෙ—අගය්හිත්ථ-ගණ්හිස්සති ගණ්හිස්සන්ති-කම්මෙ-ගහිස්සතෙ ගය්හිස්සති ඉච්චාදි-සියාදිනයො.

තනු විත්ථාරෙ-ධම්මං තනොති තනොන්ති-තනුතෙ තන්වන්තෙ තනුසෙ තනුව්හෙ තනෙව තනුම්හෙ-කම්මෙ-පතායතෙ පතායන්තෙ පතායති පතායන්ති පතඤ්ඤති පතඤ්ඤන්ති-කර කරණෙ-පුඤ්ඤං කරොති කයිරති කුබ්බන්ති කරොන්ති—පරච්ඡෙකෙ-කුරුතෙ කයිරතෙ කුබ්බන්තෙ කුරුසෙ කුරුව්හෙ කුබ්බෙ කුරුම්හෙ-කම්මෙ—කරියතෙ කරියන්තෙ කරියති කරියන්ති කය්‍යති කයිරන්ති-පඤ්චමියං-කුසලං කරොතු කුරුතු කුබ්බන්තු කරොන්තු—කුරුතං කුබ්බන්තං කුරුස්සු කරස්සු කුරුව්හො කුබ්බෙ කුබ්බාමසෙ—සත්තමියං—කරෙ කරෙය්‍ය කයිරා කයිරුං කයිරාසි කයිරාථ කයිරාමි කයිරාම-පරච්ඡෙකෙ-කයිරාථ ධීරා කුබ්බෙථ කුබ්බෙරං-හීයත්තනියං-අකා අකරා අකරු අකරො අකත්ථ අකරොත්ථ අකං අකරං අකම්හ අකරම්හා-සො අකරත්ථ අහං අකරි, මයං අකරම්හසෙ-අජ්ජතනියං—අකාසි අකාසුං අකා අකාසිත්ථ අකාසිං අකාසිම්හ-සො අකාසිත්ථ—අකරි කරි අකරිංසු කරිංසු අකංසු අකරුං අකරි අකරිත්ථ අකරිං අකරිම්හ කරිම්හ—සො අකරිත්ථ-කම්මෙ-අකරීයිත්ථ අකරීයි-කාහති කාහන්ති කාහසි කාහථ කාහාමි කාහාම-කාහිති කාහින්ති කරිස්සති කරිස්සන්ති-අභිසඞ්ඛරොති අභිසඞ්ඛරොන්ති-අජ්ජතනියං—අභිසඞ්ඛාසි අභිසඞ්ඛරි-සක සත්තියං—සක්කොති සක්කොන්ති-අප පාපුණනෙ-පප්පොති පප්පොන්ති ඉච්චාදි—තනාදිනයො.

චුර ථෙය්‍යෙ-ධනං චොරෙයි චොරයන්ති-කම්මෙ—චොරීයතෙ දෙවදත්තෙන-චොරියති චොරියන්ති-චින්ත චින්තායං—චින්තෙන්ති චින්තයන්—මන්ත ගුත්තභාසනෙ-මන්තෙන්ති මන්තයන්ති-පාල රක්ඛණෙ-ධම්මං පාලෙන්ති පාලයන්ති - ඝට ඝට්ටනෙ-ඝාටෙන්ති ඝාටයන්ති ඝටෙන්ති ඝටයන්ති-විද ඤාණෙ-වෙදෙන්ති වෙදයන්ති-ගණ සඞ්ඛ්‍යානෙ-ගණෙන්ති ගණයන්ති ඉච්චාදි—චුරාදිතො-ණෙණයවිධානං.

අථ ධාතුප්පච්චයන්තා වුච්චන්තෙ—තත්‍ථ ධාතුහෙත්‍ථ නිද්දිට්ඨා ඛාදි කාරිතන්තා පච්චයා ධාතුප්පච්චයා නාම—තත්‍ථ, එහි; ධාතුහෙත්‍ථ නිද්දිට්ඨා, ධාතුනිර්දෙශයෙහි දක්වනලද; ඛාදි, ඛ ප්‍රත්‍යය ආදිකොටඇති; කාරිතන්තා, කාරිතප්‍රත්‍යය අන්තකොට ඇති; පච්චයා, ඛ ඡ ස ආය ඊය ණෙ ණය ණාපෙ ණාපය යන මේ ප්‍රත්‍යයෝ; ධාතුප්පච්චයා නාම, ධාතුප්‍රත්‍යයෝ නම් වෙත්—තිජ නිසානබන්ධනඛමනෙසු-අතිවාසනං තිතික්ඛති තිතික්ඛන්ති-තෙජෙති තෙජෙන්ති තෙජයන්ති-කම්මෙ—තිතික්ඛීයති තිතික්ඛියන්ති—ගුප ගොපනෙ-කායං ජිගුච්ඡති ජිගුච්ඡන්ති ගොපෙති ගොපෙන්ති-කිත රෝගාපනයනෙ—රෝගං තිකිච්ඡති තිකිච්ඡන්ති විචිකිච්ඡති විචිකිච්ඡන්ති-මාන වීමංසපූජාසු-අත්‍ථං වීමංසති වීමංසන්ති මානෙති මානෙන්ති-භුජ පාලනබ්‍යවහරණෙසු-භොත්තුමිච්ඡතීති අත්‍ථෙ-බුභුක්ඛති බුභුක්ඛන්ති-ඝස අදනෙ-ඝසිතුමිච්ඡතීති අත්‍ථෙ-ජිඝච්ඡති ජිඝච්ඡන්ති-හර හරණෙ-හරිතුමිච්ඡතීති අත්‍ථෙ-ජිගිංසති ජිගිංසන්ති—සු සවණෙ—සොතුමිච්ඡතීති අත්‍ථෙ-සුස්සූසති සුස්සූසන්ති—පා පානෙ—පාතුමිච්ඡතීති අත්‍ථෙ-පිවාසති පිවාසන්ති—ජි ජයෙ—විජෙතුමිච්ඡතීති අත්‍ථෙ විජිගිංසති විජිගිංසන්ති ඉච්චාදි—සඞ්ඝො පබ්බතමිව අත්තානමාචරති පබ්බතො ඉව ආචරතීති වා අත්‍ථෙ පබ්බතායති පබ්බතායන්ති පබ්බතායසි පබ්බතායථ පබ්බතායාමි පබ්බතායාම—සඞ්ඝො, සඞ්ඝතෙම; පබ්බතමිව, පර්වතයක්මෙන්; අත්තානං, තමා; ආචරතීති, පවත්වානුයි; (තොහොත්)

පබ්බතං ඉව, පර්වතයක් මෙන්, පර්වතයසේ; ආචරතීති වා අපේඵි, තෙමේ පවතියි යන අර්ථයෙහි පබ්බතායතී ය නුවේ — පබ්බතායන්ති, පර්වතයක් මෙන් තමා පවත්වා; (නොහොත්) පබ්බතායති, පර්වතයසේ පවති — සමුද්දමිව අත්තානමාචරතීති සමුද්දයති — කුටිමිවාචරතීති කුටීයති පාසාදෙ පාසාදීයති කුටියං* - චිච්චිටමිව අත්තානමාචරතීති චිච්චිටායති — චිච්චිටමිව, චිටි චිටි යන (හෙවත්) අක්ෂරයක් නොවන කකියන අනුකරණ ඇති ශබ්දයසේ; අත්තානං, තමා; ආචරතීති, පවත්වානුයි; චිච්චිටායති සනුවේ — එවං ධූමායති සද්දායති මොරායති කලහායති - අජනතං ජනමිවාචරතීති ජනීයති — අපුත්තං පුත්තමිවාචරතීති පුත්තීයති සිස්සමාචරියො - අනත්තනො පත්තමිච්ඡතීති පත්තීයති — එවං වත්ථීයති පරික්ඛාරීයති චීවරීයති පටීයති ධනීයති — කතතුනො අඤ්ඤතඤ්ඤනාමෙ ආයො හොති බහුලං — භූසායති පටායති ලොහිතායති - දළ්හං කරොති විඤ්ඤනති අපේඵි දළ්හයති - එවං පමාණයති අමිස්සයති චිත්තයති - තථා ගත්තිනා අතික්කමති අභිගජ්ජියති - වීණාය උපගායති උපවීණයති - විසුද්ධා හොති රත්ති විසුද්ධයති - කුසලා පුච්ඡති කුසලයති ඉච්චාදි.

අථ හෙතුකත්තු උදාහරියතෙ - සබ්බෙහි ධාතූහි හෙතු අත්ථ අභිධෙය්‍යෙ ණෙ ණය ණාපෙ ණාපය ඉච්චෙතෙ පච්චයා පරා හොන්ති — හෙතුකත්තු අභිධෙය්‍ය, හෙතුකර්තෘයක් කියවනකල්හි; (හෙවත්) හෙතුකර්තෘ තෙමේ ශුද්ධකර්තෘහට ක්‍රියාව කරණපිණිස මෙහෙයයි යන අර්ථයෙහි; සබ්බෙහි ධාතූහි පරා, සියලු ධාතූන්කෙරෙන් පරව; ණෙ ණය ණාපෙ ණාපය ඉච්චෙතෙ පච්චයා, ණෙ ණය ණාපෙ ණාපය යන මේ ප්‍රත්‍යයෝ සතරදෙන; හොන්ති; වෙත්.

ණෙ ණයාව උවණ්ණන්තා ආතො වෙ පච්ඡිමා සියුං,
සෙසතො චතුරො වෙ වා වාසද්දස්සානුවත්තිතො.

අනුවත්තිතො, මණ්ඩූකගතියෙන් වැටුනු; වාසද්දස්ස

---

* පාසාදෙ - පාසාදෙවාචරති - පාසාදීයති - කුටියං - පයොග සිද්ධි.

(බලා) වා ශබ්දයාගේ බලයෙන්; උවණ්ණන්තා, උවණ්ණාන්ත ධාතූන්කෙරෙන් පරව; ණො ණාව සිදුං, ණෙ ණය යන ප්‍රත්‍යයෝ දෙදෙනම වන්නාහ; ආතො, ආකාරාන්ත ධාතූන්කෙරෙන් පරව; පවජිමා මෙ සිදුං, ණාපෙ ණාපය යන මොහු දෙදෙන නියායෙන් වන්නාහ; සෙසතො, ඛ්‍යඤ්ජනාන්ත ඉවණ්ණොකාරාන්ත අකාරාන්ත ධාතූන්කෙරෙන් පරව; චතු ණේ වා මෙ වා සිදුං, ණෙ ණයාදි සතරදෙන හෝ පඤ්චම දෙදෙන හෝ විකල්පයෙන් වන්නාහ; (හෙවත්; ණෙණයාදි සතරදෙන ඛ්‍යඤ්ජනාන්තධාතූන්කෙරෙන් පරව වන්නාහ—ඉවණ්ණොකාරාන්ත අකාරාන්ත ධාතූන්කෙරෙන් පරව පඤ්චමදෙදෙන වන්නාහයි සේයි.

අනුභූතභෙඤ්චෙව *—සො දෙවදත්තං ඔදනං පාචෙති පාචයති පාචාපෙති පාචාපයති—තෙ සූදෙන පාචෙන්ති පාචයන්ති පාචාපෙන්ති පාචාපයන්ති—ත්වං පාචෙසි පාචයසි පාචාපෙසි පාචාපයසි—තුම්හෙ පාචෙථ පාචයථ පාචාපෙථ පාචාපයථ—අහං පාචෙමි පාචයාමි පාචාපෙමි පාචාපයාමි—මයං පාචෙම පාචයාම පාචාපෙම පාචාපයාම—සො, හෙතෙම; දෙවදත්තං, දෙවදත්තයා ලවා; ඔදනං, ඔදනය; පාචෙති-පෙ-පාචාපයති, දූන් පිසවා—තෙ, ඔහු; සූදෙන, සූදයා ලවා; පාචෙන්ති-පෙ-පාචාපයන්ති, පිසවත්; ත්වං, තෝ; පාචෙසි-පෙ-පාචාපයසි. දූන් පිසවන්නෙහි; තුම්හෙ, තොපි; පාචෙථ-පෙ-පාචාපයථ, දූන් පිසවව් (නොහොත්) පිසවහු; අහං, මම; පාචෙමි-පෙ-පාචාපයාමි, පිසවමි; මයං, අපි; පාචෙම-පෙ-පාචාපයාම, පිසවමු—අනුභූතභෙඤ්චෙව අත්තනොපදෙපෙවං-සො පුරිසො තං පුරිසං ඔදනං පාචෙතෙ පාචයතෙ පාචාපෙතෙ පාචාපයතෙ—තෙ පුරිසා තෙ පුරිසෙ පාචෙන්තෙ පාචයන්තෙ පාචාපෙන්තෙ පාචාපයන්තෙ-ත්වං පාචෙසෙ පාචයසෙ පාචාපෙසෙ පාචාපයසෙ-තුම්හෙ පාචෙව්හෙ පාචයව්හෙ පාචාපෙව්හෙ පාචාපයව්හෙ—අහං පාචෙ පාචයෙ පාචාපෙ පාචාපයෙ-මයං පාචෙම්හෙ පාචයම්හෙ පාචාපෙම්හෙ පාචාපයම්හෙ—අනුභූතභෙඤ්චෙව කම්මෙ—සො ඔදනො තෙන පාචීයතෙ පාචයීයතෙ

* අනුභූතභෙඤ්චෙව—ඃමහර.

පාවාපීයතෙ පාවාපයීයතෙ-තෙ පාවෙයරෙ පාවීයරෙන
පාවාපයීයරෙන-ත්වං පාවෙයසෙ පාවයීයසෙ පාවාපීයසෙ
පාවාපයීයසෙ-තුම්හෙ පාවීයවෙහ පාවයීයවෙහ පාවාපීය
වෙහ පාවාපයීයවෙහ—අහං පාවීයෙ පාවයීයෙ පාවාපීයෙ
පාවාපයීයෙ-මයං පාවීයාමෙහ පාවයීයාමෙහ පාවාපීයාමෙහ
පාවාපයීයාමෙහ—තෙන, ඔහුලවා; ඔදනං, ඕදනය; සො,
එහෙතෙම්; පාවීයතෙ-පෙ-පාවාපයීයතෙ, පිසවිනුලැබේ—
තෙ, ඔහු; පාවෙයරෙ-පෙ-පාවාපයීයරෙන, පිසවිනුලැබෙ
ත්—ත්වං, තෝ; පාවෙයසෙ-පෙ-පාවාපයීයසෙ, පිසවනුලැ
බෙහි—තුම්හෙ, තොපි; පාවීයවෙහ-පෙ-පාවාපයීයවෙහ,
පිසවනුලබහු—අහං, මම; පාවීයෙ-පෙ-පාවාපයීයෙ, පිසව
නුලබම්—මයං, අපි; පාවීයාමෙහ-පෙ-පාවාපයීයාමෙහ,
පිසවනුලබමු—අනුත්තනෙකවචපරස්සපදදෙසෙපසවං—
සො ඔදනං තෙන පාවීයති පාවයීයති පාවාපීයති පාවා
පයීයති—තෙ පුරිසා තෙහි පුරිසෙහි භත්තං පාවීයරෙ
පාවීයන්ති පාවයීයන්ති පාවාපීයන්ති පාවාපයීයන්ති—ත්වං
පාවීයසි පාවෙයසි පාවයීයසි පාවාපීයසි පාවාපයීයසි-තුම්හෙ
පාවීයථ පාවෙයථ පාවයීයථ පාවාපීයථ පාවාපයීයථ—අහං
පාවයීයාමි පාවෙයාමි පාවාපීයාමි පාවාපයීයාමි—මයං පා
වෙයාම පාවයීයාම පාවාපීයාම පාවාපයීයාම—පයොජක
ව්‍යාපාරෙ ණෙණයාපයනානං සකම්මකානං න භාවෙ රූප
නයො—භූ සත්තායං—සො සමාධිං භාවෙති භාවයති භාවෙ
න්ති භාවයන්ති භාවෙසි භාවයසි භාවෙථ භාවයථ භාවෙමි
භාවෙයාමි භාවෙම භාවයාම—කම්මෙ—තෙන භාවීයතෙ ස
මාධි භාවීයනෙයා භාවීයති භාවීයන්ති—අජ්ජතනීයං—අභා
වෙසි භාවයි අභාවයි භාවයි ඉච්චාදි—ගච්ඡ නාඃ වා ග
නතුං වා පයොජයත්ථි අපෙව—සො තං පුරිසං ගාමං ගමෙ
ති ගමයති ගච්ඡාපෙති ගච්ඡාපයති—කම්මෙ—සො ගාමං
ගමීයති තෙන ගමයීයති ගච්ඡාපීයති ගච්ඡාපයීයති ඉච්චා
දි සබ්බත්ථ යොජෙතබ්බං—ඝට ඊහායං—ඝටෙති ඝටයති
ඝටාපෙති ඝටාපයති—ගුහ සංවරණෙ—ගුහයති ගුහයාති-
දුස අප්පීතිම්හි—දූසයති දූසයාති—ඉසු ඉච්ඡාකන්තීසු—ඉ

ච්ඡාපෙති ඉච්ඡාපයති එසති එසයති—යමු උපරමෙ-නිය
මනකං පයොජයති නියාමෙති නියාමයති—ආස උපවෙ
සනෙ—ආසනකං පයොජයති ආසෙති ආසයති අච්ඡාපෙ
ති අච්ඡාපයති-ලභ ලාභෙ-ලාභෙති ලාභයති-වච වියත්ති
යං වාචාය-වචනකං පයොජයති වාචෙති වාචයති වාචා
පෙති වාචාපයති—වස නිවාසෙ—වාසෙති වාසයති වාසා
පෙති වාසාපයති—වහ පාපුණනෙ-වාහෙති වාහයති වාහා
පෙති වාහාපයති-ජර වයොහානිම්හි—ජීරෙති ජීරයති ජී
රාපෙති ජීරාපයති—මර පාණචාගෙ—මාරෙති මාරයති මා
රාපෙති මාරාපයති—දිස පෙක්ඛණෙ-දස්සෙති දස්සයති—
තුද ව්‍යථනෙ—තොදෙති තොදයති තොදාපෙති තොදාපය
ති—විස පවෙසනෙ-පවෙසෙති පවෙසයති පවෙසාපෙති
පවෙසාපයති—දිස උච්චාරණෙ—උද්දිසාපෙති උද්දිසාපය
ති—භූ සත්තායං-පභවනකං පයොජයති පභාවෙති පභාව
යති-සි සයෙ-සයෙති සායයති සයාපෙති සයාපයති-නී න
යෙ—නයනකං පයොජයති නායයති නයාපෙති ආනාපෙති
නයාපයති—ඨා ගතිනිවුත්තිම්හි—පතිට්ඨනකං පයොජයති
ඨාපෙති පතිට්ඨාපෙති පතිට්ඨාපයති—ගත ගීසායං—සාපෙ
ති සායයති සාපාපෙති සාපාපයති—වඩෙති වඩයති වඩා
පෙති වඩාපයති—හූ සත්තායං—ජුහනකං පයොජයති
ජුහාපෙති ජුහාපයති හාවෙති හාවයති—හා චාගෙ-ජහා
පෙති ජහාපයති හාපෙති හාපයති—දා දානෙ-දාපෙති දාප
යති—ධා ධාරණෙ-පිදහනකං පයොජයති පිධාපෙති පි
ධාපයති පිදහාපෙති පිදහාපයති—රුධි ආවරණෙ-රොධෙ
ති රොධයති රොධාපෙති රොධාපයති-ඡිදි ද්වෙධාකරණෙ-
ඡෙදෙති ඡෙදයති ඡෙදාපෙති ඡෙදාපයති—යුජ යොගෙ—
යොජෙති යොජයති යොජාපෙති යොජාපයති—භුජ පාල
නබ්‍යවහරණෙසු භොජෙති භොජයති භොජාපෙති භො
ජාපයති—මුච මොචනෙ-මොචෙති මොචයති මොචාපෙති
මොචාපයති—දිවු කීළායං—දෙවෙති දෙවයති—පද ගති
ම්හි—උප්පාදෙති උප්පාදයති—බුධ බොධනෙ—බුජ්ඣනකං
පයොජයති බොධෙති බොධයති-බුජ්ඣාපෙති බුජ්ඣාපය
ති—තුස පීතිම්හි—තොසෙති තොසයති තොසාපෙති තො

සාපයති-සමු උපසමෙ—සමෙති සමයති—කුප කොපෙ—කොපෙති කොපයති-ජන ජනනෙ—ජනෙති ජනයති-සු සවණෙ—ධම්මං සාවෙති සාවයති-පා පාපුණනෙ-පාපෙති පාපයති-කී දබ්බවිනිමයෙ-වික්කිණන්තං පයොජයති වික්කායයති වික්කායාපෙති—ජි ජයෙ-ජයාපෙති ජයාපයති-ඤා අවබොධනෙ—ඤාපෙති ඤාපයති-ගහ උපාදනෙ-ගාහෙති ගාහයති ගාහාපෙති ගාහාපයති ගණ්හාපෙති ගණ්හාපයති—තනු විත්ථාරෙ-විතනොන්තං පයොජයති විතානෙති විතානයති—කර කරණෙ—කාරෙති කාරයති කාරාපෙති කාරාපයති—චුර ථෙය්‍යෙ—චොරාපෙති චොරාපයති චොරාපයන්ති—චිති චින්තායං-චින්තාපෙති චින්තාපයති—පූජ පූජායං—පූජාපෙති පූජාපයති ඉච්චාදි.

ධාතුප්පච්චයතොචාපි කාරිතප්පච්චයා සියුං,
සකාරිතෙහි යුණ්වූනං දස්සනංමෙත්ථ ඤාපකං.

ධාතුප්පච්චයතොචාපි, ඛාදි ධාතුප්‍රත්‍යයන් කෙරෙන් පරවද; කාරිතප්පච්චයා සියුං, ණෙ ණයාදිකාරිතප්‍රත්‍යයෝ වන්නාහ; සකාරිතෙහි (ධාතූහි), කාරිතප්‍රත්‍යයන් සහිතවූ ධාතූන්කෙරෙන් පරව; යුණ්වූනං, යුය ණ්වුය යන මොවුන්ට; "නුදාදීහි යුණ්වූනමනානනකාකානනකා සකාරිතෙහි ච" යන සූත්‍රයෙන් ආනනය ආනනකය යන ආදෙශයන්; දස්සනං ච, දැකීමම; එත්ථ, මෙහි; ඤාපකං, ඤාපකයි (හෙවත්) දැන්වානනයි-තෙජ නිසිකවන්නා පයොජයති-අභිවාකාං තිතික්ඛති තිතික්ඛාපෙති—තිකිච්ඡන්තං පයොජයති තිකිච්ඡෙති තිකිච්ඡයති තිකිච්ඡාපෙති තිකිච්ඡාපයති—එවං බුභුක්ඛෙති බුභුක්ඛාපෙති-පබ්බතායන්තං පයොජයති පබ්බතායති පුත්තීයති ඉච්චාදිපි සිද්ධම්භවති—අභිවාකාං, අපහාසවචනය; තිතික්ඛති තිතික්ඛාපෙති, ක්ෂමාකරවා; තිකිච්ඡෙති-පෙ-තිකිච්ඡාපයති, පිළියම්කරවා; බුභුක්ඛෙති බුභුක්ඛාපෙති, කන්නට කැමතිකරවා; පබ්බතායති, පර්වතයසේ පවත්වාවා; පුත්තීයති, පුත්‍රයෙකුසේ පවත්වාවා—ධාතුප්පච්චයන්තනයො.

මෙහි සංක්ෂේපයෙන් අනුව්‍යාඛ්‍යානයෙහි අර්ථකථන මාත්‍රයක් දක්නය-අනන්තවූ රූපභේදයන් රූපසිද්ධිප්‍රකරණ දීපයන් විවෘත දනයුතු-දුරවගාහාඛ්‍යාතයෙන් ආඛ්‍යාතකල්පය සාගරෝපමා කොට දක්වනලදී.

ආඛ්‍යාතසාගරමථජ්ජතනීතරඞ්ගං
ධාතුජ්ජලං විකරණාගමකාලමීනං,
ලොපානුබන්ධරයමත්ථවිභාගතීරං
ධීරා තරන්ති කවිනො පුථුබුද්ධිනාවා.

ක්‍රියං ආචික්ඛතීති ආඛ්‍යාතො, සගරෙහි නිබ්බත්තො සාගරො. ආඛ්‍යාතො එව සාගරො ආඛ්‍යාතසාගරො, අථවා, ආඛ්‍යාතො ච සො සාගරොචාති ආඛ්‍යාතසාගරො, තං ආඛ්‍යාතසාගරං, අථ ඉති තද්ධිතකප්පස්ස අනන්තරන්ති අත්ථො, අථවා, අථ ආගච්ඡෙය්‍ය පුරිසොති ආදීසු විය නිපාතො, අජ්ජභවො අජ්ජතනො, තදදීපකත්තා අජ්ජතනීති වුච්චති, තරිත්වා තරිත්වා ගච්ඡන්තීති තරඞ්ගා, තරඞ්ගසදිසත්තා තරඞ්ගා, අජ්ජතනී එව තරඞ්ගා යස්ස ආඛ්‍යාතසාගරස්ස සො අජ්ජතනීතරඞ්ගො, තං අජ්ජතනීතරඞ්ගං, ක්‍රියං ධාරෙන්තීති ධාතු, ජලතීති පසරතීති ජලං, ධාතු එව ජලං යස්ස සො ධාතුජ්ජලො, තං ධාතුජ්ජලං, විකිරියන්ති ධාතවො එතෙහීති අප්පච්චයාදයො විකරණා, ආගච්ඡන්තීති ආගමා, රත්තින්දිවානං පරිච්ඡෙදං කරොතීති එතෙනාති කාලො, අථවා, කරණං කාලො, රකාරස්ස ලකාරො; තස්මා කාලො, කාලොතිචෙත්ථ ක්‍රියා, විකරණා ච ආගමා ච කාලා ච විකරණාගමකාලා, විකරණාගමකාලා එව මීනා යස්ස සො විකරණාගමකාලමීනො, තං විකරණාගමකාලමීනං, ලොපියතෙති ලොපො, අථ වා, ලුපනං ලොපො, අසිනිබන්ධමා අනුබන්ධා, ලොපො ච අනුබන්ධො ච ලොපානුබන්ධා, ලොපානුබන්ධා එව රයා යස්ස සො ලොපානුබන්ධරයො, තං ලොපානුබන්ධරයං, සද්දානුසාරෙන අරීයති ඤායති බුජ්ඣියතීති අත්ථො, සද්දානුරූපා අසන්ති භවන්තීති වා අත්ථො, විභජනං විභාගො, අත්ථො එව විභාගො අත්ථවිභාගො, තීරන්ති එත්ථ කම්මානි නිට්ඨාපෙන්තීති තීරං, අත්ථවි

භාගො එව ථිරං ඨත්වා ලොකෙ අනුච්ඡින්නත්ථෙරෙ, තං අනුච්ඡිනා ගම්භීරං, ධාරෙතබ්බාති ධී, ධී වුච්චති පඤ්ඤා, ධීයා ථිරන් පවත්තතීති ධීරා, අථවා, ධී වුච්චති විරියං, තෙන විරියෙ න සමන්නාගතා ධීරා, කව ති කාබ්‍යෙන්ති කවි, තෙ කවයො. අත්ථං බුජ්ඣති එතායාති බුද්ධි, "පුථු භුනිා ඉතං" පුථු. පුථු ච සා බුද්ධීචාති පුථු බුද්ධි, සං යස්ස නෙත්ථි නාවා, පුථුබුද්ධි ච සා නාවාචාති පුථුබුද්ධිනාවා, තාය පුථුබුද්ධිනාවාය, තරන්ති ති විග්ගහො.

අජ්ජතනීතරඞ්ගං, අජ්ජතනී විභක්තිනමැති රළඇති; ධාතුජ්ජලං, භූවාදී ධාතුනමැති දියඇති; විකරණාගමකාලම්බනං, අප්‍රත්‍යයාදි විකරණප්‍රත්‍යයාගමද අතීතාදිකාලනමැති කුඩාමහත්මසුන්ඇති; ලොපානුබන්ධරයං, ලොපනාණ්කාරාදිසඛ්‍යාතඅනුබන්ධදූත්‍යය නමැති නොනැවතිය හැකි සුළුහාවඇති; අත්ථවිභාගගම්භීරං, අර්ථනිශ්චයනමැති වෙරළඇති; ආඛ්‍යාතසාගරං, ආඛ්‍යාතකල්ප නැමති සාගරය; ධීරා, ධෛර්‍ය්‍යවූත්තු; කවිනො, පණ්ඩිතජනයෝ; පුථුබුද්ධිනාවං, මහත් ප්‍රඥානමැති නැවින්; තරන්ති, එතරවෙත් (හෙවත්) පිටකත්‍රය නමැති රාජධානියට සම්ප්‍රාප්තව පරමාධිප්‍රත්‍යසම්පත් අනුභවකෙරෙත්—එකම ආඛ්‍යාතසාගරයාගේ ගම්භීරත්වය මෙසේවූකල්හි අනන්තඥානාකාශසමන්විත සබ්බඤ්ඤුතඥානාකරයාගේ ගම්භීරත්වය කියයුතු කිම, ප්‍රකෘතිසාගරය මැද හුනු ශශිබිම්බදුන්සේ වජ්‍රඥානධරමහාකවීනු පවා පිටකත්‍රය සාගරයාගේ පරතෙර දක්නත නොහෙති–එසේ හෙයින් මහාපණ්ඩිතවෙදනීයවූ ශාස්ත්‍රධර්මනැමති ප්‍රදීපය තෙම ලොකයෙහි උජ්ජ්වලිතනොවීනම් තුන්ලොවම එකවිට අඳුරුවෙයි—කියනලදමැයි.

ඉදමන්ධතමං කෘත්ස්නං ජායෙත භුවනත්‍රයම්,
යදි ශබ්දාහ්වයං ජ්‍යොතිරාසංසාරං න දීප්‍යතෙ.

යදි, ඉදින්; ශබ්දාහ්වයම්, ශාස්ත්‍රය යන නම්ඇත්තාවූ; ඉදම්, මේ අනන්තරොක්තවූ; ජ්‍යොතිඃ, ආලොකය; ආසංසාරම්, චතුර්විංශතියවූ සත්වලොකය හිම්කොට; න දීප්‍යතෙ, ප්‍රකාශනොවේනම්; කෘත්ස්නං, සියලු; භුවනත්‍රයම්, ස්වර්ගා

මර්ත්‍යපාතාල සංඛ්‍යාත වූ තුන්ලොව; අතිශ්‍යතම, අනුත්තම සම්බුද්ධ; ජයෙත, වන්නේයි—එසේහෙයින් නානාප්‍රකාර යෙන් පුච්ඡාවිසජ්ජනවරයන් විසින් වර්ණිතවූ ගුරූපචාරයෙ හි නිරන්තර තත්පරවියයුතු.

සිරසානතයි පාදසුස්සූසා යෙසං නත්ථි ගුරූනිහ,
යෙ තප්පාදරජෙහි ඛිණ්ණා තෙ'ව සාධු විවෙකිනො.

ඉහ, මේ සත්වලොකයෙහි; යෙසං, යම් පින්නැති සත්ත්වයෙකු නතුන්ට; ගුරූනං, "පියො ච ගරුභාවනියො වත්තා ච වචනක්ඛමො, ගම්භීරං ච කථං කත්තා නොචට්ඨානෙ නියොජයෙ" යි දක්වනලද ගුණොපෙත ගුරුවරයන්ට කළමනා; පාදසුස්සූසා, පාදපරිචරියාවතාම; නත්ථි, නැද්ද; තෙසං, ඔවුන්ගෙන් ප්‍රයොජන කිම්ද; යෙ, කෘතපුණ්‍යතාදි ගුණොපෙත යම්කෙනෙක්; තප්පාදරජ, ඒ ගුරුවරයන්ගේ ශ්‍රීපාදයෙහි රජසින්; ඛිණ්ණා, ගැවසීගත්තාහුද; තෙ සාධු එව, ඒ සජ්ජනයෝම; විවෙකිනො, කල්‍යාණමිත්‍රවූ ගුරූපාශ්‍රයෙන්; අධිගතවිශිෂ්ටවිවෙකබුද්ධිඇත්තාහු වෙත් (හෙවත්) ඔහු ශාස්ත්‍රයෙහි ගුණදෝෂ තේරුම් දනිති යනු භාවයි.

යස්මා පාවචනෙ සන්ති නයාමෙව අචින්තියා,
වොහාරා ච සුගුළ්හත්ථා දයාපන්නෙන දෙසිතා.

තස්මා සාට්ඨකථෙ ධීරො ගම්භීරෙ ජිනභාසිතෙ,
උපදෙසං සදා ගණ්හෙ ගරුං සම්මා උපට්ඨහං.

ගරූපදෙසහීනො හි අත්ථසාරං න වින්දති,
අත්ථසාරවිහීනො සො සද්ධම්මා පරිහායති.

ගරූපදෙසලාභී ච අත්ථසාරසමායුතො,
සද්ධම්මං පරිපාලෙන්තො සද්ධම්මස්මා න හායති.

තස්මා ගරුං ගරුං කත්වා උට්ඨානාදීහි පඤ්චහි,
ගරූපචාරකරණෙ තප්පරො භාතු ජන්තුනො.

යොනන්තනන්තජලධිං විජිරූපමෙන
සම්බුද්ධිමණ්ඩමථනෙන සදත්ථදෙන,
ලද්ධා සුධාභිසුඛිතො සුඛිතාපරෙපි
සො මෙ සදා ජයති චාරු ගරූපමොව.

සද්ධානන්දදෙන සිද්ධනං සද්ධෙනා
සුරානං දද්ද දෙවරාජා'ව නන්දනෙ,
ජනානන්දදනං දද්දෙන්තා තුද්දෙන්තා
සද නන්දනං සො සමයොගාපස්සයගා.

ධම්මෙන ධම්මාධිපතින්දසාසනා
ලොකම්පාලෙන්තු වසුන්ධරාධිපා,
භද්දා සද්ධා භවන්තු ධම්මිකන්තුභූජනා
සද්ධා තථාගතස්සෙතා සතතං සමග්ගයගා.

ධරධරධීරයතින්දපසද්ධො
බුධජනබන්ධු බුරන්ධරධීරො,
ගුණධරගණ්ඩු ධුරන්ධර ධම්මො
සිරිධරමාණිවඩ්ඪු වුඩ්ඪසාමි.

බුධජනසජ්ජනසජ්ජනකිරණො
මධුරසාගාරසගොරසවණ්ණිතා,
මධුරසතිජ්ජසුජාතපසජ්ජො
සුම්බුරධම්ම සුධාරසදනො,

ධම්මරාජස්ස ධම්මෙන සඞ්ගහිතාදසකාරිනා,
ධම්මකථාකථාසිධානෙන ධම්මකථාකථාවෙදිනා.

සිස්සාත්‍රජනාත්‍රභූතාසම්සස
පසට්ඨෙන තෙන ආරාධිතාහි,
වනන්තවෙල අයගහාරෙ තපස්සී
අනගං ලිඛාඛ්‍යාතපදං ඉදන්ති.

ආඛ්‍යාතපදං නිට්ඨිතං.

——— :*0*: ———

සිද්ධිරස්තු.

සබ්බ දානං ධම්ම දානං ජිනාති

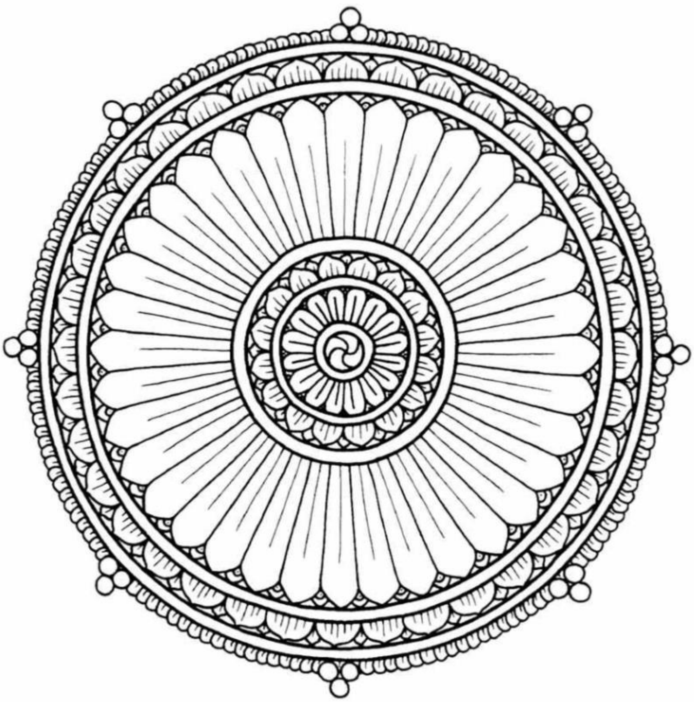

නිබ්බාන පච්චයෝ හෝතු